

CUPRINS

A. Introducere	2
1. Programul Copiii Separați în Europa (SCEP)	2
2. Definiție	2
3. Ghid de Bune Practici	3
4. Lista Abrevierilor	3
B. Principiile de Bază	7
B 1. Interesul superior al copilului	7
B 2. Nediscriminarea	7
B 3. Dreptul la participare	8
B 4. Respectarea identității culturale	8
B 5. Translația	9
B 6. Confidențialitatea	9
B 7. Informarea	10
B 8. Cooperarea dintre organizații	10
B 9. Pregătirea personalului	10
B 10. Durabilitatea	11
B 11. Promptitudinea	11
C. Bune practici	12
C 1. Accesul pe teritoriu	12
C 2. Copiii victime ale traficului de persoane	13
C 3. Copiii separați migranți	14
C 4. Identificarea	15
C 5. Depistarea și contactarea familiei	15
C 6. Numirea unui tutore sau reprezentant legal	16
C 7. Înregistrarea și documentarea	17
C 8. Stabilirea vârstei	18
C 9. Privarea de libertate	18
C 10. Dreptul la participare	19
C 11. Îngrijire temporară – Servicii de sănătate, educație și formare profesională	20
C 11.1 Îngrijirea temporară	20
C 11.2 Servicii de sănătate	21
C 11.3 Educație, limbă și pregătire profesională	22
C 12. Procedura de determinare a statutului de refugiat	24
C 12.1 Garanții procedurale minime	25
C 12.2 Criteriile pentru luarea deciziei asupra cererii de azil a unui copil	26
C 13. Soluții durabile sau pe termen lung	28
C 13.1 Rămânerea în țara gazdă / țara de azil	28
C 13.2 Reîntregirea familiei	28
C 13.3 Integrarea	29
C 13.4 Adopția	30
C 13.5 Identitatea și cetățenia	30
C 13.6 Întoarcerea în țara de origine	31
Anexa I - Scurt istoric al situației sociale a copilului	33
Anexa II - Norme legislative, politici și recomandări internaționale și regionale	34
Anexa III - Referințe	37

A. INTRODUCERE

1. Programul Copii Separați în Europa (SCEP)

Programul SCEP este o inițiativă comună a Alianței Internaționale „Salvați Copiii” și a Întotului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. Programul are la bază mandatele complementare și domeniile de expertiză ale celor două organizații.

Responsabilitatea UNHCR constă în asigurarea protecției copiilor refugiați și a celor care caută azil; Alianța Internațională Salvați Copiii este preocupată de respectarea deplină a drepturilor tuturor copiilor.

Scopul programului este acela de a realiza respectarea drepturilor și intereselor superioare ale copiilor separați, care au ajuns în, sau circulă prin Europa, prin stabilirea unei politici comune și decizia de a susține cele mai bune practici la nivel național și european. Ca parte a acestui proces, programul dezvoltă parteneriate cu organizațiile care asigură asistență pentru copiii separați, în țările europene.

2. Definiție

„Copiii separați” sunt copii sub 18 ani care se află în afara țării lor de origine și sunt separați de ambii părinți sau de cei care i-au îngrijit/reprezentat legal anterior. Unii copii sunt complet singuri, în timp ce alții, care de asemenea sunt incluși în programul CSE, trăiesc în familii extinse. Toți acești copii sunt copii separați care au dreptul la protecție internațională în temeiul a numeroase instrumente internaționale și regionale. Copiii separați pot cere azil din cauza temerii de persecuție sau lipsei de protecție generate de încălcări ale drepturilor omului, conflictelor armate sau tulburări în propria țară. Este posibil ca ei să fie victime ale traficului în scopul exploatării sexuale sau de altă natură sau să fi călătorit în Europa pentru a scăpa de privațiuni. (CDC, art. 1 și 22; Convenția de la Haga privind protecția copilului, 1996, art. 6; Liniile directoare UNHCR, pct. 3.1; ECRE (Copii) pct. 8 și 11; Rezoluția UE privind minorii neînsoțiți, art. 1 alin. (1); Protocolul pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, art. 2a și 3d; Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, art. 14 și 19).

Programul Copii Separați în Europa utilizează termenul „separat”, și nu „neînsoțit”, întrucât primul definește mai bine problema esențială cu care se confruntă acești copii. Mai exact, ei sunt lipsiți de îngrijirea și protecția părinților sau a reprezentantului legal și, prin urmare, suferă din punct de vedere social și psihologic din cauza acestei separări. În timp ce o parte dintre copiii separați par să fie „însoțiți” de adulți când ajung în Europa, adulții care îi însoțesc nu sunt neapărat capabili sau pregătiți să-și asume responsabilitatea îngrijirii copiilor.

„Protecția internațională” este necesară, deoarece copiii separați și-au părăsit comunitatea și țara natală și călătoresc prin toată Europa. O soluție pentru rezolvarea situației lor va necesita probabil atenție în țara de origine și în țara în care locuiesc în prezent. În consecință, este esențială protecția pe baza legislației și standardelor internaționale și a legislației naționale.

SCEP cuprinde, în prezent, parteneri din următoarele țări europene: Austria, Belgia, Bulgaria, Croația, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția și Regatul Unit al Marii Britanii.

3. Ghid de Bune Practici

Ghidul își propune să pună la dispoziție o prezentare a politicilor și bunelor practici necesare implementării și protejării drepturilor copiilor separați în Europa. Ghidul face în mod special referire la Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (CDC) și la alte două documente: Ghidul UNHCR de politici și proceduri privind minorii neînsoțiți care solicită azil, editat de UNHCR în februarie 1997, la care se va face referire ca Ghidul UNHCR, și Poziția Consiliului European pentru Refugiați și Exilați privind copiii refugiați, din noiembrie 1996, denumită în continuare ECRE (Copii).

Ghidul face trimiteri la instrumente relevante de drept internațional și regional, politici și recomandări. Toate acestea sunt listate integral în Anexa II.

Acest material este a treia ediție a Ghidului de Bune Practici (SGP). Este oportun să se sublinieze faptul că este un document în evoluție, care reflectă progresul dinamic în domeniul apărării drepturilor omului și aspecte cu o influență deosebită asupra copiilor separați. SGP nu constituie o listă exhaustivă a standardelor și bunelor practici, ci, mai degrabă, un cadru de acțiune și promovare pe care putem continua să îl dezvoltăm pe viitor.

În această privință, anumite probleme actuale vor necesita o abordare mai directă și mai amplă în viitoarele ediții ale SGP. Printre acestea se numără: susținerea drepturilor copiilor soldați, protecția copiilor victime ale traficului și promovarea drepturilor socio-economice ale copiilor separați, inclusiv accesul la pregătirea profesională și oportunități de angajare.

Vă invităm să vizitați pagina noastră web pentru a citi mai multe materiale privind aceste subiecte și la protecția drepturilor copiilor separați. Vă așteptăm, de asemenea, opiniile și comentariile dumneavoastră asupra SGP, pentru a-l putea îmbunătăți și a ne consolida eforturile comune în acest domeniu.

4. Lista abrevierilor

CAT	Convenția împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse cu cruzime, inumane sau degradante, 1984
CDC	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, 1989
CDE	Convenția privind discriminarea prin educație, 1960
CEDO	Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, 1950

CEFD	Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare a femeilor, 1979
CIEFDR	Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, 1965
CIPDME	Convenția internațională privind protecția drepturilor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor lor, 1990
CoE	Consiliul Europei
CoE Tineri migranți	Recomandarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1596 (2003). Situația tinerilor migranți în Europa
Convenție Haga 1993	Convenția de la Haga privind protecția copilului și cooperare în cazurile de adopții internaționale, 1993
Convenție Haga 1996	Convenția de la Haga privind jurisdicția, legislația aplicabilă, recunoașterea, intrarea în vigoare și cooperarea în domeniul responsabilității parentale și măsurilor de protecție a copilului, 1996 (nepromulgată)
Convenție refugiați 1951	Convenția ONU privind Statutul Refugiaților, 1951
CRA	Convenția privind reducerea apatridiei, 1961
Dir. UE Familie	Directiva Consiliului 2003/86/CE privind dreptul la reunificarea familiei
Dir. UE Primire	Directiva Consiliului 2003/9/CE de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil
Dublin II	Regulamentul Consiliului UE (CE) nr. 343/2003 de stabilire a criteriilor și mecanismelor pentru determinarea statului membru responsabil cu analizarea cererii de azil depusă într-un stat membru de către cetățeni ai unei țări terțe
DUDO	Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1948
ECRE (Copii)	Consiliul European pentru Refugiați și Exilați: Poziție privind copiii refugiați, 1996
ECRE (Integrare)	Consiliul European pentru Refugiați și Exilați: Poziție privind integrarea refugiaților în Europa, decembrie 2002

ILO C182	Convenția privind interzicerea celor mai grave forme de muncă a copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor, ILO C182, 1999
Procedurile ONU privind DO și traficul	Principiile și procedurile UNHCR privind drepturile omului și traficul de ființe umane, E/2002/68/Add.1, 20 mai 2002
Ghidul UNHCR	Ghidul UNHCR de politici și proceduri privind minorii neînsoțiți care solicită azil, 1997
Manualul UNHCR	Manualul UNHCR privind procedurile și criteriile de determinare a statutului de refugiat, 1992
Min. CoE 91	Recomandarea Comitetului de Miniștri nr. R (91) 11 privind exploatarea sexuală, pornografia și prostituția infantilă și traficul de copii și tineri
Min. CoE 2000	Recomandarea Comitetului de Miniștri nr. R (2000) 11 privind acțiunile împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale
OSCE	Planul de acțiune OSCE pentru combaterea traficului de ființe umane, Reuniunea ministerială de la Maastricht, 2003
PIDCP	Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice, 1966
PIDESC	Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale, 1966
Protocol 1 la CDC	Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului privind vânzarea de copii, prostituția și pornografia infantilă, 2000
Protocol 2 la CDC	Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului privind implicarea copiilor în conflicte armate, 2000
Protocol – traficul de migranți	Protocolul împotriva traficului de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, 2000
Protocol – traficul de persoane	Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, 2000

Rec. CoE Aeroporturi	Recomandarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei 1475 (2000). Primirea solicitanților de azil în aeroporturile europene
Rec. CoE autorități frontieră	Recomandarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei 1309 (1996) privind formarea personalului care primește solicitanți de azil la punctele de frontieră
Rec. CoE privind expulzarea	Recomandarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1547 (2002) privind procedurile de expulzare în conformitate cu respectarea drepturilor omului, a siguranței și demnității persoanei
Rez. UE	Rezoluția UE privind minorii neînsoțiți naționali ai unor țări, 1997
Rez. UE Garanții minime	Rezoluția Consiliului UE privind garanțiile minime pentru procedurile de azil, 1995
SRCPI	Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, 1998
SSI	Serviciul Social Internațional
UNHCHR	Înaltul Comisar al ONU pentru Drepturile Omului
UNHCR	Înaltul Comisar al ONU pentru Refugiați
UNHCR-AP	UNHCR-Principii de protecție, 2002

B. PRINCIPIILE DE BAZĂ

Acestea sunt principiile care stau la baza Ghidului de bune practici și de care trebuie să se țină seama în toate etapele de ocrotire și asistență a copiilor separați.

** Notă: majoritatea documentelor la care se face referire pentru prima dată sunt însoțite de un citat sau un sumar al articolului sau paragrafului relevant. Textul complet sau linkul către varianta electronică a documentelor sunt cuprinse în anexa III la sfârșitul documentului, unde sunt prezentate toate materialele citate. Dacă doriți să folosiți aceste materiale pentru susținerea drepturilor copiilor separați, trebuie consultat textul complet al instrumentelor în cauză. **

1. Interesul superior al copilului

Interesele superioare ale copilului vor prevala în toate acțiunile care îi privesc pe copiii.

- * CDC, art. 3 alin. (1): În toate acțiunile care privesc copiii ... interesele superioare ale copilului vor prevala.
- * ECRE (Copii), pct. 4
- * Ghidul UNHCR, pct. 1.5
- * Manualul UNHCR, pct. 14
- * PIDCP, art. 24 alin. (1): Fiecare copil, fără discriminare, are dreptul la măsuri de protecție din partea familiei sale, a societății și a statului.
- * PIDESC, art. 10 alin. (3): Copiii trebuie să beneficieze, fără discriminare, de măsuri speciale de protecție.

2. Nediscriminare

Copiii separați au dreptul la același tratament și au aceleași drepturi ca cetățenii sau rezidenții din țara pe al cărei teritoriu se află. În primul rând, ei trebuie tratați ca fiind copii. Toate considerentele privind statutul lor de imigranți trebuie să treacă în planul secund.

- * CDC, art. 2: Drepturile stabilite în CDC se aplică tuturor copiilor, fără discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților.
- * CDC, art. 22 alin. (1): Copiii refugiați separați sau care solicită azil au dreptul la protecție și asistență pentru a se putea bucura de drepturile recunoscute de CDC și de celelalte instrumente internaționale privind drepturile omului sau ajutorul umanitar la care statele sunt părți.
- * CEFDF: Această convenție stabilește măsuri pentru eliminarea oricăror forme de discriminare împotriva și fetelor femeilor.
- * CEDO, art. 14: Respectarea drepturilor și libertăților prevăzute în prezenta Convenție trebuie să se facă fără discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, de naționalitate, origine socială, apartenența la o minoritate națională, situație materială, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului.
- * CIEFDR

- * ECRE (Copii), pct. 5-7
- * CIPDME, art. 18 alin. (1): În fața tribunalului sau a curții de justiție, muncitorii migranți și familiile lor au aceleași drepturi ca și cetățenii țării pe teritoriul căreia se află.
- * PIDCP, art. 24 alin. (1)
- * PIDESC, art. 10 alin. (3)
- * Protocolul privind traficul de persoane, art. 14 alin. (2): Măsurile prevăzute în prezentul Protocol trebuie interpretate și aplicate fără a discrimina persoanele pe motiv că sunt victime ale traficului de ființe umane.
- * Protocolul privind traficul de persoane, art. 19 alin. (2): Măsurile prevăzute în prezentul Protocol trebuie interpretate și aplicate fără a discrimina persoanele pe motiv că fac obiectul acțiunilor prevăzute în art. 6 al prezentului Protocol.

3. Dreptul la participare

Opiniile și dorințele copiilor separați trebuie ascultate și avute în vedere când se iau decizii care îi privesc. Măsurile trebuie să faciliteze participarea lor, în funcție de vârsta și maturitatea lor.

- * CDC, art. 12: Opiniile copiilor trebuie să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta și de gradul lor de maturitate, iar copiii trebuie să aibă dreptul de a-și exprima liber opinia în toate acțiunile care îi privesc.
- * ECRE (Copii), pct. 25 și 26
- * Ghidul UNHCR, pct. 5.14-5.15
- * Manualul UNHCR, pct. 41
- * UNHCR-AP, Partea III, Obiectivul 6(2): Statele, UNHCR și organizațiile partenere adoptă măsurile necesare prin care să asigure participarea echitabilă a copilului refugiat la luarea deciziilor privind toate aspectele care îi privesc, precum și la punerea în aplicare a deciziilor în cauză.

4. Respectarea identității culturale

Este foarte important ca toți copiii separați să își poată păstra limba maternă și legăturile cu propria cultură și religie. Prevederile referitoare la servicii medicale, de ocrotire și educație trebuie să reflecte nevoile lor culturale. Trebuie avut în vedere ca aspectele dăunătoare ale tradițiilor culturale sau cele discriminatorii la adresa copiilor să nu se perpetueze. Păstrarea culturii și a limbii materne este importantă și în cazul în care copilul se întoarce în țara de origine.

- * CDC, art. 8: Copiii au dreptul de a-și păstra sau restabili elementele esențiale ale identității lor.
- * CDC, art. 24: Copiii au dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare.
- * CDC, art. 30: Copiii care aparțin unor minorități etnice, religioase sau lingvistice au dreptul la viață culturală proprie, la practicarea propriei religii și folosirea limbii materne.
- * ECRE (Copii), pct. 39
- * CIPDME, art. 12 alin. (1): Muncitorii migranți și membrii familiilor lor au dreptul la libertatea de opinie, conștiință și religie.

* CIPDME, art. 31: Statele trebuie să asigure respectarea identității culturale a muncitorilor emigranți și familiilor lor și dreptul de a menține legăturile culturale cu țara de origine.

* PIDCP, art. 27: În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice, persoanele aparținând acestor minorități au dreptul să practice propria religie și să vorbească propria limbă.

5. Translația

Copiii separați trebuie să li se asigure traducători corespunzători, care vorbesc limba preferată a copiilor, atunci când aceștia sunt intervievați sau au nevoie de accesul la anumite servicii sau proceduri legale.

* CDC, art. 12

* CDC, art. 13: Copilul are dreptul la libertatea de exprimare și dreptul de a solicita, a primi și transmite informații.

* Ghidul UNHCR, pct. 5.13

* PIDCP, art. 19: Toate persoanele au dreptul la opinii de orice natură. Toate persoanele au dreptul la libertatea de exprimare.

6. Confidențialitate

Trebuie avut în vedere ca informațiile despre un copil separat, care i-ar putea pune în pericol familia din țara de origine, să nu fie dezvăluite. Trebuie cerută permisiunea copilului separat, într-o manieră corespunzătoare vârstei lui, înainte de a dezvălui altor organizații sau persoane informații de natură personală. Aceste informații trebuie folosite doar în scopul pentru care au fost solicitate.

* CDC, art. 16: Copiii au dreptul de a fi protejați de orice interferențe arbitrare sau ilegale în viața privată, în familia, domiciliul sau corespondența lor.

* CEDO, art. 8: Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

* CIPDME, art. 14: Nici un muncitor migrant sau membru al familiei sale nu va fi expus imixtiunilor arbitrare sau ilegale în viața privată, în familia, domiciliul, corespondența ori în alte mijloace de comunicare.

* Ghidul UNHCR, pct. 5.16 și 5.17

* PIDCP, art. 17: Nici o persoană nu trebuie expusă interferențelor arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familie, domiciliu sau corespondență sau atacurilor ilegale la reputația și demnitatea acesteia.

* Rez. UE, art. 3 alin. (1): Informațiile privind identitatea și situația minorului pot fi obținute pe mai multe căi, în special printr-un interviu desfășurat cât mai curând posibil și într-un mod adecvat vârstei sale. Solicitarea, primirea, retransmiterea și stocarea informațiilor se fac cu atenție și cu păstrarea confidențialității, pentru a asigura protecția minorului și a membrilor familiei sale.

7. Informarea

Copiii separați trebuie să li se asigure accesul la informații, în special în ceea ce privește drepturile lor, serviciile disponibile, procedura de acordare a azilului, depistarea familiei și situația din țara de origine.

* CDC, art. 13

* CDC, art. 17: Statele trebuie să asigure accesul copiilor la informații provenind din surse diverse, naționale și internaționale.

* CDC, art. 22 alin. (2): Statele vor contribui, după cum consideră necesar, la toate eforturile întreprinse de ONU sau de alte organizații internaționale sau neguvernamentale pentru depistarea familiei.

* ECRE (Copii), pct. 31

* CIPDME, art. 33 alin. (1) lit. (b): Muncitorii migranți și membrii familiilor lor au dreptul de a fi informați în ceea ce privește condițiile primirii în țară și drepturile și obligațiile ce le revin.

8. Cooperarea dintre organizații

Organizațiile, departamentele guvernamentale și specialiștii care asigură servicii pentru copiii separați trebuie să colaboreze pentru a asigura bunăstarea și respectarea drepturilor copiilor separați. Încercarea de a veni în întâmpinarea nevoilor complexe ale copiilor separați trebuie adoptată o abordare globală.

* CDC, art. 22 alin. (2)

* Ghidul UNHCR, pct. 12

* Rez. UE, art. 5 alin. (3) lit. (c) și (d): În vederea returnării unui minor, autoritățile trebuie să colaboreze cu organizații internaționale precum UNHCR sau UNICEF și, dacă este cazul, cu organizații neguvernamentale, pentru a se asigura că există facilități pentru primirea și îngrijirea minorului în țara în care va fi returnat.

9. Pregătirea personalului

Personalul care lucrează cu copiii separați trebuie să beneficieze de o pregătire adecvată privind nevoile și drepturile copiilor separați. Personalul oficiului pentru imigrare și al poliției de frontieră trebuie să beneficieze de pregătire profesională în tehnici de interviu specifice pentru copii.

* CDC, art. 3 alin. (3): Statele veghează ca instituțiile, serviciile și așezămintele care răspund de protecția și îngrijirea copiilor să respecte standardele stabilite, printre altele cele referitoare la calificarea personalului din aceste instituții și la asigurarea unei supravegheri competente.

* Dir. UE Primire, art. 19 alin. (4): Personalul care lucrează cu minori neînsoțiți a beneficiat sau beneficiază de o pregătire adecvată în ceea ce privește nevoile acestora și trebuie să respecte principiul confidențialității conform legislației naționale, în ceea ce privește orice informații obținute în cursul activităților sale profesionale.

* Ghidul UNHCR, pct. 11

* Rec. CoE Autorități frontieră, pct. 3 și 4

* Rez. UE, art. 4 alin. (5): Interviuurile sunt realizate de funcționari care au experiența sau pregătirea necesară. Trebuie să se acorde importanță necesității instruirii în tehnici de interviuare a personalului de poliție care lucrează cu copiii neînsoțiți sau solicitanți de azil.

10. Durabilitate

Ori de câte ori este posibil, deciziile cu privire la copiii separați trebuie să țină seama de interesele pe termen lung și bunăstarea copiilor.

* CDC, art. 3 alin. (1)

* CDC, art. 22 alin. (1)

* CDC, art. 22 alin. (2)

* Ghidul UNHCR, pct. 9

* Manualul UNHCR, pct. 214

* Rez. UE, art. 5: În cazul în care unui minor nu i se mai permite să rămână într-un stat membru, statul respectiv poate trimite copilul în țara de origine sau într-o țară pregătită să îl accepte, doar dacă minorului îi sunt puse la dispoziție facilități de primire și îngrijire corespunzătoare, chiar din momentul sosirii în statul respectiv.

11. Promptitudinea

Toate deciziile referitoare la copiii separați trebuie luate cu promptitudine, ținând cont de modul în care copiii percep trecerea timpului.

* CDC art. 3 alin. (1)

* Ghidul UNHCR, pct. 8.1 și 8.5

C. BUNE PRACTICI

În secțiunea următoare sunt descrise bunele practici privind copiii separați, din momentul sosirii lor, până la luarea unei decizii pe termen lung referitoare la viitorul copiilor.

1. Accesul la teritoriu

Copiii separați care caută protecție nu trebuie să li se refuze niciodată intrarea sau să fie returnați la punctul de frontieră. Ei nu trebuie să fie niciodată reținuți în detenției pe motive de imigrare. De asemenea, autoritățile de frontieră nu trebuie să îi supună interviurilor amănunțite la punctul de intrare în țară. (vezi paragr. C. 6)

* CAT, art. 3. Nici un stat nu va returna o persoană într-o țară în care aceasta riscă să fie torturată.

* CDC, art. 6 alin. (1): Fiecare copil are dreptul înăscut la viață.

* CDC, art. 37 lit. (b): Copiii nu vor fi privați de libertate în mod ilegal sau arbitrar; ținerea lor în detenție trebuie luată în considerare ca ultimă soluție și, dacă este adoptată, copiii vor fi reținuți separat de adulți.

* Convenție refugiați 1951:

Art. 31: Statele nu vor pedepsi persoanele care intră sau se află ilegal în țară, dacă sosesc de pe un teritoriu unde au fost supuși persecuției, conform art. 1.

Art. 33: Statele nu vor returna nici un refugiat într-o țară în care viața sau libertatea îi sunt în pericol, conform art. 1.

* CEDO, art. 2 alin. (1): Dreptul la viață al fiecărei persoane trebuie să fie protejat prin lege.

* CEDO, art. 3. Nici o persoană nu va fi supusă torturii sau tratamentelor degradante sau inumane.

* Dublin II, art. 3 alin. (1): Statele membre vor analiza cererea oricărui cetățean al unei țări care solicită azil la punctul de frontieră sau pe teritoriul oricăruia dintre statele membre.

* ECRE (Copii), pct. 14 și 15

* Ghidul UNHCR, pct. 4.1 și 4.2

* PIDCP, art. 6 alin. (1): Toate persoanele au dreptul înăscut la viață, care trebuie protejat de lege, și nici o persoană nu trebuie să fie lipsită arbitrar de acest drept.

* Rez. UE Garanții minime, pct. 1: Procedurile sunt în totalitate conforme cu art. 1 din Convenția din 1951 privind definiția unui refugiat și art. 33 privind principiul „neexpulzării”.

2. Copii victime ale traficului de persoane

Traficul de copii pentru prostituție, producere de materiale pornografice cu copii sau alte forme de exploatare reprezintă o problemă gravă în Europa. Statele trebuie să ia măsuri de contracarare, pentru a preveni și stopa acest fenomen, prin informarea reciprocă asupra traficului și prin măsuri de menținere în alertă a oficiilor de emigrare și a poliției de frontieră în ceea ce privește această problemă.

Copiii sunt exploatați atât de persoanele care îi traficează, cât și de acelea care se folosesc de serviciile lor în țara de destinație.

Maniera în care autoritățile de la oficiile de emigrare, polițiștii, lucrătorii sociali și alți specialiști interacționează cu copiii traficați trebuie să fie guvernată de principiile privind protecția copilului, care sunt prioritare măsurilor de prevenire a emigrării și criminalității.

Opiniile și dorințele copiilor victime ale traficului trebuie ascultate și luate în considerare ori de câte ori se iau decizii care îi afectează și, de asemenea, pentru a ajuta la reabilitarea lor și a le facilita participarea în procesul decizional.

- * CDC, art. 34: Statele părți se angajează să protejeze copiii împotriva oricărei forme de exploatare sexuală și abuz.
- * CDC, art. 35: Statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru a preveni răpirea, vânzarea și traficul de copii în orice scop și sub orice formă.
- * CDC, art. 36: Statele părți vor proteja copiii împotriva oricărei forme de exploatare care le prejudiciază bunăstarea.
- * CDC, art. 37
- * CEPDF, art. 6: Statele părți vor lua toate măsurile necesare, inclusiv cele de natură legislativă, pentru a stopa toate tipurile de trafic cu femei, precum și exploatarea sexuală a femeilor (și fetelor).
- * CoE Tineri migranți, pct. 8
- * Consiliul UE: Acțiunea comună pentru combaterea traficului de ființe umane și exploatarea sexuală a copiilor, 24 feb. 1997
- * **Consiliul UE:** Declarația de la Bruxelles cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, mai 2003: paragr. 9, 12, 13
- * CEDO, art. 4: Nici o persoană nu poate fi ținută în sclavie, servitute sau obligată la muncă forțată.
- * ILO C182, art. 3: Definiția „celor mai grave forme ale muncii copilului“ include și traficul și vânzarea de copii.
- * Procedurile UNHCR privind DO și traficul, procedura nr. 8
- * Min. CoE 91
- * Min. CoE 2000
- * OSCE
- * PIDCP, art. 8: Nici o persoană nu poate fi ținută în sclavie, servitute sau obligată să desfășoare munci obligatorii.
- * PIDESC, art. 10 alin. (3): Copiii trebuie protejați împotriva exploatarea economică și sociale.
- * Protocolul 1 la CDC, art. 3: Stipulează ca exploatarea sexuală a copiilor și traficul de copii în orice scop (transplant de organe, adopție, prostituție, muncă) să fie considerate infracțiuni.
- * Protocol 1 la CDC, art. 8 alin. (1): Statele vor lua măsurile necesare pentru protejarea intereselor superioare ale copiilor victime ale traficului și exploatarea sexuală.

* Protocolul privind traficul de persoane

art. 3 lit. (a): Traficul de persoane se definește ca recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane. Tipurile de exploatare includ, printre altele, exploatarea pentru prostituție sau alte tipuri de exploatare sexuală, servicii sau muncă forțată, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevarea de organe.

art. 3 lit. (c): Recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unui copil în scopul exploatării acestuia vor fi considerate „trafic de persoane“ chiar dacă nu implică vreunul dintre mijloacele enumerate în sub-paragraful (a) al prezentului articol.

art. 6: Statele vor asigura asistență și protecție victimelor traficului.

art. 7: Fiecare stat parte va analiza posibilitatea de a permite victimelor traficului să rămână pe teritoriul lui, temporar sau permanent, în cazurile în care acest lucru este posibil.

art. 9: Statele vor lua măsuri pentru prevenirea traficului de ființe umane și protejarea victimelor.

art. 10: Autoritățile oficiilor de migrare, legislative și celelalte autorități competente vor coopera, prin informarea reciprocă în ceea ce privește problematica traficului. Statele vor oferi autorităților competente posibilitatea de a participa la cursuri de perfecționare în acest sens.

art. 14 alin. (2)

* Protocolul privind traficul de migranți, art. 19

* UNHCR-AP, Partea III, obiectivul 2(2): Statele trebuie să se asigure că procedurile naționale de acordare a azilului permit primirea de cereri din partea persoanelor traficate, inclusiv femei și copii.

3. Copii separați migranți

Unii copii separați călătoresc singuri ca migranți, pentru a scăpa de sărăcie, munci grele și lipsuri. În cazul în care autoritățile se confruntă cu astfel de cazuri, copiii separați migranți nu trebuie niciodată expulzați din țară fără o analiză prealabilă detaliată a situației din țara lor de origine. Ei trebuie să poată înaintea cerere de azil și / sau de acordare a rezidenței. Toți copiii separați emigranți trebuie să aibă acces la protecție, educație și servicii de sănătate.

* CDC, art. 2

* CoE Tineri migranți, pct. 6

* CIPDME: Această convenție stabilește drepturile tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor lor.

* Protocol privind contrabanda, art. 19 alin. (2)

4. Identificarea

La punctele de intrare în țară, autoritățile de imigrare trebuie să stabilească proceduri de identificare a copiilor separați și să refere aceste cazuri instituțiilor competente din domeniul protecției copilului. În cazul în care copilul este însoțit de un adult, trebuie stabilită natura relației dintre aceștia. Întrucât mulți copii separați intră în țară fără a fi identificați ca fiind „separați” la punctele de intrare, organizațiile și specialiștii trebuie să se informeze reciproc, pentru a identifica acești copii separați și a le asigura protecția corespunzătoare. Unii copii ajung separați după ce intră într-o țară (ruperea relațiilor familiale, plecarea tutorelui etc.). Autoritățile care conferă statutul de emigrant sau refugiat trebuie să se asigure că orice schimbare a statutului copilului, care rezultă din separarea acestuia de adult, se reflectă în procedurile pe care le urmează.

- * CDC, art. 8
- * Ghidul UNHCR, pct. 5.1-5.3 și Anexa II
- * Rez. UE, art. 3 alin. (1)

5. Depistarea și contactarea familiei

Depistarea părinților și a familiei copilului trebuie inițiată cât mai curând posibil, exceptând cazul în care s-ar pune în pericol copilul sau familia acestuia din țara de origine. Acest proces trebuie să fie confidențial. Statele părți, precum și alte organizații care se ocupă cu depistarea familiei, trebuie să coopereze cu organismele ONU, Comitetul Internațional al Crucii Roșii și Serviciul Social Internațional. Copiii separați trebuie să fie informați și consultați în legătură cu acest proces, iar opiniile lor trebuie luate în considerare. Persoanele responsabile de protecția copilului trebuie să îi faciliteze acestuia comunicarea cu familia, atunci când acest lucru este în beneficiul copilului.

- * CDC, art. 9 alin. (3): Copiii care sunt separați de părinții lor au dreptul să mențină contactul cu aceștia.
- * CDC, art. 10 alin. (1): Cererile de reîntregire a familiei trebuie examinate cu „bunăvoință, umanism și cu operativitate”.
- * CDC, art. 10 alin. (2): Copiii ai căror părinți locuiesc în țări diferite au dreptul de a menține legături regulate cu părinții lor.
- * CDC, art. 22 alin. (2)
- * CEDO, art. 8
- * ECRE (Copii), pct. 32
- * Dir. UE Primire, art. 19 alin. (3): Statele membre, protejând interesele superioare ale minorilor neînsoțiți, vor depune toate eforturile pentru depistarea familiei acestor copii cât de curând posibil. În cazul în care viața sau integritatea copilului sau a familiei sale este pusă în pericol, trebuie avut în vedere ca informațiile să fie culese, prelucrate și comunicate într-o manieră confidențială, pentru ca siguranța copilului și a familiei să nu fie pusă în pericol.
- * CIPDME, art. 44 alin. (1): Statele trebuie să ia măsurile necesare pentru a asigura protecția și unitatea familiilor muncitorilor migranți.
- * Ghidul UNHCR, pct. 5.17

* Manualul UNHCR, pct. 218

* PIDCP, art. 23 alin. (1): Statul trebuie să asigure protecția familiei.

* Rez. UE., art. 3 alin. (3): Statele membre vor depune toate eforturile pentru a depista membrii familiilor minorilor neînsoțiți sau domiciliul acestora, indiferent de statutul lor legal și fără a prejudicia în acest fel șansele minorului de a obține rezidență, în cazul în care a solicitat acest lucru. De asemenea, minorii neînsoțiți pot fi încurajați și asistați să contacteze Comitetul Internațional al Crucii Roșii, organizația națională a CR sau alte organizații, pentru a-i ajuta la depistarea membrilor familiei. Confidențialitatea informațiilor trebuie respectată cu strictețe, pentru a proteja atât minorul, cât și membrii familiei lui.

6. Numirea unui tutore sau reprezentant legal

6.1 De îndată ce este identificat un copil separat, acestuia trebuie să i se numească un tutore sau un reprezentant legal pe termen lung, pentru a-l sfătui și proteja. Indiferent de statutul juridic al acestei persoane (tutore, angajat al unui ONG etc.), responsabilitățile acesteia sunt:

- să vegheze că toate deciziile luate sunt în interesul superior al copilului;
- să se îngrijească pentru ca respectivul copil separat să beneficieze de cazare, îngrijire, educație, pregătire pentru învățarea limbii și asistență medicală corespunzătoare;
- se asigură că respectivul copil separat beneficiază de reprezentare legală corespunzătoare, în ceea ce privește statutul său sau cererea de azil;
- să afle opiniile copilului și să îl sfătuiască;
- să contribuie la găsire unei soluții durabile, în interesul superior al copilului;
- să faciliteze legătura copilului cu diverse organizații care furnizează servicii de protecția copilului;
- să pledeze în numele copilului ori de câte ori este necesar;
- să exploreze posibilitățile de depistare a familiei copilului și, eventual, de reunificare cu aceasta;
- să îl ajute pe copil să păstreze legătura cu familia.

Pentru a asigura protecția necesară pentru copiii separați, numirea tutorelui /reprezentantului legal trebuie să se facă în cel mult o lună din momentul în care copilul a fost luat în evidența autorităților relevante.

Persoanele fizice care își asumă aceste responsabilități pot proveni din diverse domenii de specialitate. Totuși, pentru a-și îndeplini eficient atribuțiile ce le revin, tutorii sau reprezentanții legali trebuie să aibă experiență relevantă privind îngrijirea copilului și să înțeleagă nevoile speciale și culturale ale copiilor separați. Ei trebuie să beneficieze de instruire și sprijin de specialitate și să nu aibă cazier.

* CDC, art. 12

* CDC, art. 18 alin. (2): Statele asistă tutorii legali în asumarea responsabilităților care le revin în legătură cu creșterea copilului.

* CDC, art. 20 alin. (1): Copiii lipsiți de mediul familial au dreptul la protecție și asistență speciale.

* CDC, art. 20 alin. (3): Îngrijirea acordată copiilor lipsiți de mediul familial trebuie să țină cont de originea lor etnică, religioasă, culturală și lingvistică.

* CoE Tineri migranți, pct. 4, vi.

* Convenția de la Haga, 1993

- * Convenția de la Haga, 1996, art. 3: Statele în care copiii separați își au de regulă domiciliul pot lua măsuri speciale de protecție, inclusiv numirea unui tutore sau reprezentant legal.
- * Convenția de la Haga, 1996, art. 6: Prezenta Convenția se aplică acelor copiii separați care sunt refugiați sau și-au părăsit țara de origine datorită situațiilor conflictuale.
- * Dir. UE Primire, art. 19 alin. (1): Statele membre trebuie să ia în cel mai scurt timp posibil măsurile necesare pentru ca minorii neînsoțiți să fie reprezentați de către un reprezentant legal, o organizație responsabilă cu protecția și îngrijirea copiilor sau să le asigure orice alt tip de reprezentare corespunzătoare. Autoritățile relevante trebuie să evalueze situația reprezentării acestor copii în mod regulat.
- * ECRE (Copii), pct. 16-18
- * Ghidul UNHCR, pct. 5.7
- * Manualul UNHCR, pct. 214
- * Rez. UE, art. 3 alin. (4 și 5): Statele membre trebuie să numească, în cel mai scurt timp posibil, un tutore pentru minorul neînsoțit sau să-i asigure acestuia reprezentarea de către o organizație responsabilă cu protecția și îngrijirea copiilor sau orice tip de reprezentare corespunzătoare. Tutorele trebuie să se îngrijească pentru ca nevoile copilului (de exemplu, cele de natură legală, socială, medicală sau psihologică) să fie îndeplinite în mod corespunzător.
- * UNHCR-AP, Partea III, Obiectiv 1(9): Statele, UNHCR, organizațiile neguvernamentale, precum și alți parteneri, trebuie să vină în întâmpinarea nevoilor copiilor separați, inclusiv plasamentul temporar la familii foster sau numirea de reprezentanți guvernamentali sau neguvernamentali, precum și monitorizarea modului în care aceste lucruri sunt puse în practică.

7. Înregistrarea și documentarea

Înregistrarea și documentarea sunt esențiale pentru protejarea pe termen lung a intereselor copiilor separați. Acestea trebuie să se realizeze printr-o procedură de dublă interviu. Ofițerii poliției de frontieră și ai oficiului de imigrare trebuie să își limiteze interviurile doar la obținerea informațiilor de bază privind identitatea copilului. Interviurile cu personalul oficiului pentru imigrări trebuie ținute întotdeauna în prezența unui consilier sau reprezentant legal, a unui tutore sau persoană împuternicită. Un istoric complex al situației sociale (vezi anexa 1) trebuie realizat de către autoritatea competentă din domeniul protecției copilului sau de către o altă organizație numită, care se ocupă de protecția copilului. Toți cei care interviuează copiii separați trebuie să aibă pregătire și experiență corespunzătoare.

- * CDC, art. 8
- * Ghidul UNHCR, pct. 5.6 și 5.8-5.10
- * Rez. UE, art. 3 alin. (1)

8. Stabilirea vârstei

Stabilirea vârstei include factori fizici, de dezvoltare, psihologici și culturali. Dacă se consideră necesară stabilirea vârstei, aceasta trebuie realizată de către specialiști independenți, cu o experiență relevantă și care cunosc specificul etnic / cultural din care provine copilul. Examinarea nu trebuie făcută niciodată cu forța și nu trebuie să fie inadecvată din punct de vedere cultural. O atenție deosebită trebuie acordată și diferenței dintre sexe. În cazul în care există dubii, trebuie să se pornească de la premisa că o persoană care declară că are sub 18 ani va fi temporar tratată ca atare. Este important să se țină cont de faptul că stabilirea vârstei nu este o știință exactă și că există o marjă de eroare considerabilă. În determinarea vârstei, copiilor separați trebuie să li se acorde beneficiul dubiului.

- * Convenția refugiați 1951, art. 31: Nu trebuie luate măsuri împotriva solicitanților de azil care intră ilegal în țară, dacă aceștia își explică motivele în mod rezonabil.
- * ECRE (Copii), pct. 9
- * Ghidul UNHCR, pct. 5.11
- * Manualul UNHCR, pct. 196-197
- * Rez. UE, art. 4 alin. (3): Stabilirea vârstei trebuie să se facă în mod obiectiv. În acest sens, statele membre pot solicita ca respectivul copil să fie supus unui test medical de determinare a vârstei, care trebuie efectuat de către personal medical specializat, cu acordul copilului, al unui adult numit în mod special.

9. Privarea de libertate

Copiii separați nu trebuie privați de libertate pe motive legate de statutul lor de imigranți. Acesta include, spre exemplu, reținerea la frontieră, în zonele internaționale, în centre de detenție, închisori, secții de poliție sau în centre speciale de detenție pentru copii.

- * CDC, art. 37 lit. (a): Nici un copil nu trebuie supus tratamentelor crude, inumane sau degradante.
- * CDC, art. 37 lit. (b)
- * CEDO, art.3
- * CEDO, art. 5: Toți indivizii au dreptul la libertatea și securitatea personală.
- * CEDO (Copii), pct. 20
- * CIPDME, art. 16 alin. (4): Muncitorii migranți și familiile acestora nu trebuie arestați sau privați de libertate în mod arbitrar.
- * Ghidul UNHCR, pct. 7.6 și 7.7
- * PIDCP, art. 7: Nici o persoană nu trebuie supusă torturii sau unor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.
- * PIDCP, art. 9: Nici o persoană nu va arestată sau privată de libertate în mod arbitrar.
- * Reglementările ONU privind protecția tinerilor privați de libertate
- * Rez. UE, art. 2 alin. (3): Minorii neînsoțiți care trebuie să rămână la punctul de intrare în țară până la luarea unei decizii referitoare la permiterea accesului la teritoriu sau returnarea lor, trebuie să primească sprijinul material și îngrijirea de care au nevoie.
- * UNHCR-AP, Partea III, Obiectivul 1(9)

10. Dreptul la participare

Opiniile și dorințele copiilor separați trebuie ascultate și luate în considerare ori de câte ori se iau decizii care îi afectează. Măsurile care se iau trebuie să le faciliteze dreptul la participare, în concordanță cu vârsta și nivelul lor de maturitate. Pe parcursul oricăror proceduri legale, copiii separați au dreptul să fie audiați direct sau prin intermediul tutorelui / reprezentantului legal.

Copiii separați trebuie să fie încurajați să își exprime opiniile, îngrijorările și nemulțumirile referitor la îngrijirea și reprezentarea legală pe care le primesc, la serviciile medicale și de educație.

* CDC, art. 12

* CDC, art. 25: Copiii care sunt plasați într-o instituție de protecție a copilului au dreptul la verificarea periodică a oricăror aspecte legate de plasamentul respectiv.

* ECRE (Copii) pct. 25 și 26

* Ghidul UNHCR, pct. 5.14 și 5.15

* UNHCR-AP, Partea III, Obiectivul 6(2)

11. Îngrijire temporară – Sănătate, educație și pregătire profesională

11.1 Îngrijire temporară

Copii separați trebuie să li se găsească plasamente corespunzătoare cât mai curând posibil după sosirea lor în țară. Autoritățile responsabile de îngrijirea copiilor trebuie să evalueze cu mare atenție nevoile lor, iar schimbările de orice tip trebuie reduse la minim. Toate aspectele referitoare la plasamentul copiilor trebuie evaluate periodic. Frații și surorile trebuie să stea împreună, dacă acest lucru este în beneficiul copiilor. În cazul în care copiii locuiesc cu rudele lor, aceștia trebuie să demonstreze capacitatea de a-i îngriji, iar poliția trebuie să le verifice cazierul. Copiii separați care au peste 16 ani nu trebuie tratați drept adulți „de facto” și lăsați să locuiască singuri, într-un adăpost sau centru de primire. Indiferent că sunt plasați la familii foster sau în centre rezidențiale, copiii separați trebuie îngrijiți de specialiști în domeniu, care înțeleg nevoile lor culturale, lingvistice și religioase, precum și acele aspecte care afectează copiii separați refugiați și emigranți. Persoanele care lucrează cu copiii separați trebuie să știe că aceștia au dreptul la intimitate și la confidențialitate în relația lor cu tutorele și / sau reprezentantul legal sau avocatul. Asistenții sociali trebuie să îi ajute pe aceștia să stabilească legături cu comunitatea etnică, acolo unde aceasta există.

Copiii victime ale traficului nu trebuie ținuti în centrele de detenție pentru emigranți, pentru a-i proteja de traficanți. În colaborare cu autoritățile din domeniul protecției copilului, trebuie găsite măsuri alternative, precum plasarea în adăposturi sigure. În vederea stabilirii unor măsuri de protecție, asistenții sociali din centrele de primire și adăposturile rezidențiale trebuie să fie informați în legătură cu problema traficului de copii pentru prostituție sau alte forme de exploatare.

* CDC, art. 3 alin. (3) și 13

* CDC, art.14: Copiii au dreptul la libertate de gândire, conștiință și religie.

* CDC, art. 15: Copiii au dreptul la libertatea de asociere.

* CDC, art. 16

* CDC, art. 19: Statele vor lua toate măsurile necesare pentru a proteja copiii împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, neglijență, maltratare sau exploatare.

* CDC, art. 20 alin. (1), 20 alin. (3) și art. 25

* CDC, art. 26: Copiii au dreptul să beneficieze de asigurări sociale și de sănătate.

* CDC, art. 27: Copiii au dreptul la un nivel de trai care să permită dezvoltarea lor fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

* CDC, art. 30, 34, 35 și 36

* CEDO, art. 9: Toate persoanele au dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie; aceasta include și dreptul la libertatea de a-și schimba religia sau credința, precum și libertatea de a-și manifesta credința sau religia prin rugă, învățături, acțiuni sau practicarea obiceiurilor tradiționale, individual sau în comunitate, în public sau privat.

* CEDO, art. 10: Toate persoanele au dreptul la libertatea de exprimare. Aceasta include dreptul la exprimarea opiniilor, la primirea și împărtășirea de informații și idei, fără ca autoritățile publice să împiedice acest lucru și indiferent de granițe.

- * CEDO, art. 11: Toate persoanele au dreptul la libera asociere.
- * Dir. UE Primire, art. 19 alin. (2): În măsura posibilului, frații sunt lăsați împreună, ținându-se cont de cele mai bune interese ale minorului, precum și de vârsta și gradul de maturitate ale acestuia. Schimbarea reședinței trebuie să se facă de cât mai puține ori.
- * ECRE (Copii), pct. 12 și 19
- * Ghidul UNHCR, pct. 7.1-7.5
- * PIDCP, art. 18 alin. (1): Toate persoanele au dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie.
- * PIDCP, art. 19
- * PIDCP, art. 21: Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire cu alte persoane.
- * PIDCP, art. 22: Orice persoană are dreptul la libertatea de asociere cu alte persoane.
- * PIDCP, art. 24 alin. (1)
- * PIDESC, art. 9: Statele părți ale prezentei Convenții recunosc dreptul tuturor persoanelor la securitate socială, inclusiv asigurări sociale.
- * PIDESC, art. 11 alin. (1): Statele părți ale prezentei Convenții recunosc dreptul tuturor persoanelor la un nivel de trai decent, inclusiv hrană, îmbrăcăminte și locuință corespunzătoare și la îmbunătățirea continuă a condițiilor de viață.
- * Rez. UE art. 3 (alin. 2, 4 și 5) și art. 4 alin. (4): Indiferent de statutul lor legal, minorii neînsoțiți au dreptul la protecția necesară și îngrijire elementară, în concordanță cu prevederile legislației naționale. Pe perioada demersurilor pentru acordarea azilului, statele trebuie să asigure plasamentul minorilor neînsoțiți împreună cu membrii adulți ai familiei, la o familie foster, în centre de primire sau alte adăposturi adecvate nevoilor minorilor.

11.2 Servicii de sănătate

Copiii separați trebuie să aibă acces la asistență medicală, în aceeași măsură ca și copiii cetățeni ai țării respective. O atenție deosebită trebuie acordată nevoilor lor medicale care apar ca urmare a unor probleme de ordin fizic și de sănătate, dizabilități, din urmările psihologice ale violenței, traumei și pierderilor suferite, precum și în urma consecințelor atitudinilor rasiste și xenofobe pe care le-ar fi putut suferi în timpul exilului. În vederea recuperării, accesul copiilor separați la servicii de consiliere este vital.

- * CAT, art. 14: Victimele torturii trebuie să aibă dreptul la despăgubiri, compensații și reabilitare.
- * CDC, art. 23: Copiii cu dizabilități au dreptul la o viață decentă și îngrijiri speciale.
- * CDC, art. 24
- * CDC, art. 39: Statele vor lua măsurile necesare pentru a promova recuperarea fizică și psihologică și reintegrarea socială a copiilor victime.
- * Dir. UE Primire, art. 13 alin. (2): Statele trebuie să asigure la primire condițiile necesare, pentru ca starea sănătății persoanelor care solicită intrarea în țară să nu aibă de suferit și să le poată asigura un nivel de trai decent. Statele trebuie să asigure persoanelor cu nevoi speciale condiții de viață adecvate situației acestora.
- * Dir. UE Primire, art. 17 alin. (1): Statele membre iau în considerare situația specifică a persoanelor vulnerabile, precum minori și minori neînsoțiți.
- * Dir. UE Primire, art. 18 alin. (2): Interesele superioare ale copiilor trebuie să primeze în luarea tuturor deciziilor care îi afectează.
- * ECRE (Copii) pct. 36

- * ECRE (Integrare), pct. 120-133
- * CIPDME, art. 28: Muncitorii migranți și membrii familiilor lor au dreptul la îngrijire medicală de urgență.
- * Ghidul UNHCR, pct. 7.9-7.11
- * PIDESC, art. 12: Statele părți ale prezentei Convenții recunosc dreptul tuturor persoanelor de a se bucura de cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică.
- * Rez. UE, art. 3 alin. (7): Minorii neînsoțiți trebuie să primească asistență medicală corespunzătoare. Trebuie să se acorde asistență specială, medicală sau de altă natură, copiilor care au fost supuși neglijării, exploatării, abuzurilor, torturii sau altor de tratamente crude, inumane sau degradante sau care au fost angrenați în conflicte armate.

11.3 Educație, limbă și pregătire profesională

Copiii separați trebuie să aibă acces la aceleași servicii de educație obligatorie ca și copiii cetățeni ai țării respective. Școlile trebuie să aibă o atitudine flexibilă și binevoitoare față de copiii separați și să le asigure sprijin pentru învățarea unei alte limbi. În vederea păstrării identității culturale, copiii separați trebuie să aibă acces la predare în limba maternă. Copiii separați trebuie să beneficieze de pregătire vocațională și profesională. Acest lucru le poate oferi șansa unei vieți mai bune, dacă se vor întoarce în țara de origine.

- * Carta Socială Europeană, Partea I (7): Copiii și adolescenții au dreptul la protecție specială împotriva riscurilor fizice și morale la care sunt expuși.
- * Carta Socială Europeană, Partea I (9): Toate persoanele au dreptul la facilități corespunzătoare pentru consiliere vocațională.
- * CDC, art. 28: Copiii au dreptul la învățământ primar obligatoriu gratuit. Statele vor încuraja dezvoltarea diferitelor forme de învățământ secundar și le vor face accesibile tuturor copiilor. Toți copiii trebuie să aibă acces la consiliere educațională și profesională.
- * CDC, art. 29 alin. (1) lit. (c): Obiectivele procesului educațional trebuie să fie încurajarea respectului copiilor față de propria identitate culturală, limbă și valori.
- * CDC, art. 30
- * CDC, art. 32: Copiii trebuie să fie protejați împotriva exploatării economice și a muncii periculoase.
- * CDC, art. 3: Statele trebuie să ia măsuri urgente pentru eliminarea discriminării prin educație.
- * CIEFRD, art. 5, lit. (e) V
- * CoE Tineri migranți, pct. 6.
- * Dir. UE Primire, art. 10 alin. (1): Statele trebuie să garanteze minorilor solicitanți de azil accesul la sistemul de educației în aceleași condiții ca și cetățenii țării respective. Statele nu trebuie să împiedice accesul la învățământul secundar pe motivul că respectivul copil a împlinit vârsta majoratului.
- * Dir. UE Primire, art. 10 alin. (2): Copiilor trebuie să li se permită înscrierea în sistemul de educație la cel mult trei luni de când au înaintat o cerere în acest sens.
- * Dir. UE Primire, art. 10 alin. (3): În cazul în care accesul la sistemul de educație nu este posibil datorită situației speciale a minorului, statele pot oferi soluții alternative.
- * ECRE (Copii), pct. 37-39

- * CIPDME, art. 43 și 45: Familiile muncitorilor emigranți trebuie să beneficieze de aceleași oportunități ca și cetățenii țării respective în ceea ce privește accesul la educație și pregătire și consiliere profesională.
- * PIDESC, art. 13 alin. (1): Educația trebuie să ofere tuturor persoanelor posibilitatea de a participa activ, într-o societate liberă, de a promova toleranța, înțelegerea și prietenia între națiuni și persoanele de rasă, religie și apartenență etnică diferite.
- * Rez. UE, art. 3(6): În cazul în care se presupune că un minor neînsoțit va sta într-o țară pentru o perioadă îndelungată, acesta trebuie să aibă acces la sistemul educațional de bază, la fel ca și cetățenii țării respective.
- * DUDO, art. 26: Orice persoană are dreptul la educație.
- * UNHCR-AP, Partea III, Obiectivul 6(2): Statele trebuie să acorde importanță învățământului primar și secundar pentru refugiați.
- * Ghidul UNHCR, pct. 7.12-7.14

12. Procesul de determinare a statutului de refugiat

12. (a) Copiilor separați, indiferent de vârstă, nu trebuie să li se interzică accesul la procedura de azil. Odată admiși, ei trebuie să parcurgă procedura standard și să fie exceptați de la procedurile alternative, inclusiv cele referitoare la „țările terțe sigure“ (admisibile), „cererile evident nefondate“ (accelerate) și la „țările de origine sigură“, precum și de la orice suspendare a luării în considerare a solicitării de azil pe motiv că provin dintr-o „țară afectată de război“.

* CDC, art. 22

* Convenție refugiați 1951: Articolul I al Convenției nu face nici o distincție în funcție de vârstă. Indiferent de vârstă, o persoană poate fi recunoscută ca refugiat.

* Concluziile Consiliului UE privind țările în care nu există, în general, riscuri serioase de persecuție, 1992

* DUDO, art. 14 alin. (1): „Orice persoană are dreptul să solicite și să beneficieze de azil în alte țări, ca urmare a persecuției.“

* ECRE (Copii), pct. 22-23

* Ghidul UNHCR, pct. 4.1

* Ghid al Consiliului UE privind aplicarea armonizată a definiției termenului de „refugiat”. Martie, 1996

* Protocol privind statutul refugiaților, 1967

* Rezoluția Consiliului UE privind armonizarea poziției referitoare la problemele pe care le ridică țările terțe primitoare, 1992

* Rezoluția Consiliului UE privind cererile de azil evident nefondate, 1992

* Rez. UE, art. 4 alin. (1): Orice minor neînsoțit are dreptul să solicite azil.

* Rez. UE Garanții minime, pct. 26-27 Trebuie luate toate măsurile pentru ca minorii neînsoțiți solicitanți de azil să fie reprezentanți de către o persoană fizică adultă sau o instituție numită special în acest sens. În timpul interviului, minorii neînsoțiți pot fi acompaniați de către această persoană sau de un reprezentant al instituției respective. Când se analizează cererea înaintată de către un minor neînsoțit, gradul lui de dezvoltare și maturitate trebuie luate în considerare.

* UNHCR-AP, Partea II, pct. dispozitiv 6: Statele părți ale Convenției de la 1951 privind statutul refugiaților fac apel la toate statele să ia măsurile necesare pentru acordarea de azil, acordând o atenție specială grupurilor vulnerabile, inclusiv femeile și copiii.

12. (b) În toate etapele procesului de acordare a azilului, inclusiv la recursuri sau reexaminări, copiii separați trebuie să fie asistați de un reprezentant legal când depun cererea de azil. Copiii separați trebuie să aibă dreptul la reprezentare juridică gratuită; de asemenea, reprezentanții legali trebuie să posede cunoștințe despre procedura de azil și formele specifice de persecutare a copiilor și să aibă abilități de a reprezenta copii în instanță.

* CDC, art. 12

* CDC, art. 22

* ECRE (Copii), pct. 24

* Ghidul UNHCR, pct. 4.2 și 8.3

12.1 Garanții procedurale minime

12.1.1 Decizia cu privire la cererea de azil depusă de un copil trebuie luată de o autoritate specializată în problematica acordării azilului și a statutului de refugiat și în utilizarea tuturor instrumentelor legale în domeniul drepturilor copilului.

Copiii care sunt respinși în prima instanță trebuie să aibă dreptul la recurs. Termenele de recurs / reexaminare trebuie să fie rezonabile.

Cererile copiilor trebuie identificate și tratate cu prioritate, pentru ca aceștia să nu aștepte perioade lungi de timp.

- * ECRE (Copii), pct. 22, 24 și 28
- * Ghidul UNHCR, pct. 8.1, 8.2 și 8.5
- * Rez. UE, art. 4 alin. (2): Având în vedere nevoile specifice ale minorilor și situația lor vulnerabilă, statele membre trebuie să urgenteze procesarea cererilor lor.
- * Rez. UE Garanții minime, 1995, pct. 26-27

12.1.2 Este de preferat ca, în special în cazul copiilor de vârste mici, a celor cu dizabilități sau care suferă de o traumă psihologică, să fie numit un expert independent, care să evalueze abilitățile copilului de a-și articula teama bine fondată de persecuție și care să identifice dificultățile pe care acesta le-ar putea avea în a povesti fapte traumatizante sau a dezvălui informații personale.

- * ECRE (Copii), pct. 27
- * Manualul UNHCR, pct. 214
- * Rez. UE Garanții minime, pct. 27

12.1.3 Dacă interviurile sunt necesare, acestea trebuie efectuate de către ofițeri specializați în interviuarea copiilor și într-o manieră adecvată vârstei acestora (cu pauze, într-o atmosferă calmă). La interviuri, copilului trebuie să fie însoțit întotdeauna de către reprezentantul lui legal și, în cazul în care copilul dorește, de către alți adulți (asistent social, rudă, tutore etc.). Copiii separați trebuie să poată depune mărturie în mai multe moduri: oral, prin desene sau în scris, interviuri video înregistrate de către experți independenți sau printr-o conexiune video.

- * CDC, art. 3 alin. (3)
- * ECRE (Copii), pct. 26-27
- * Ghidul UNHCR, pct. 4.2 și 8.4
- * Rec. CoE Aeroporturi, pct. 10 (ii) (b).
- * Rez. UE, art. 4 alin. (5)

12.2 Criteriile pentru luarea deciziei asupra cererii de azil a unui copil

12.2.1 Definiția de refugiat se aplică tuturor persoanelor, indiferent de vârstă. Pentru găsirea unei soluții durabile, o atenție deosebită trebuie acordată echilibrării principiului unității familiei cu acela al interesului superior al copilului, care trebuie să primeze. Autoritățile trebuie să țină cont de prevederile formulate în Manualul UNHCR, Copiii refugiați: Ghidul de îngrijire și protecție și Ghidul UNHCR, 1997, și anume:

- vârsta copilului, gradul de maturitate și stadiul de dezvoltare al acestuia;
- posibilitatea ca un copil să își manifeste frica în mod diferit, comparativ cu un adult;
- probabilitatea ca un copil să aibă cunoștințe limitate despre situația din țara lor de origine;
- formele specifice de încălcare a drepturilor omului, în cazul copiilor, precum (fără ca lista să fie exhaustivă): înrolarea în armată, traficul pentru prostituție, exploatare sexuală, mutilarea organelor genitale ale fetelor și muncă forțată;
- situația familiei copilului în țara de origine și, acolo unde sunt cunoscute, dorințele părinților care și-au trimis copilului în afara țării de origine, pentru a-l proteja;
- faptul că acțiunile periculoase care pot constitui hărțuire sau discriminare când sunt aplicate adulților, pot constitui persecuții în cazul copilului
- așadar, în examinarea cererii de azil, poate fi necesar să se țină cont într-o mai mare măsură de anumiți factori obiectivi și, pe baza acestora, să se decidă dacă respectivul copil ar putea avea un motiv întemeiat, sau nu, de a se teme de persecuție în țara de origine.

* CAT, art. 1: Termenul „tortură“ să definește ca fiind orice act prin care o persoană este supusă în mod intenționat abuzurilor și traumelor, fizice sau psihice, cu scopul de a se obține de la aceasta sau de la un terț informații sau mărturii, pedepsindu-o astfel pentru o faptă pe care respectiva persoană sau un terț a comis-o sau este suspectată de a o fi comis sau cu scopul de a intimida persoana respectivă sau un terț sau din orice alt motiv bazat pe discriminare de orice natură, atunci când abuzurile sau traumele sunt provocate la instigare, cu consimțământul sau în cunoștința de cauză a unei oficialități sau persoane cu funcție oficială.

* CDC, art. 3, 12, 22, 32, 34, 35, 36 și 37

* CDC, art. 38: Statele părți se asigură că persoanele care nu au împlinit vârsta de 15 ani nu participă direct la conflicte armate.

* CEDO, art. 4 alin. (1) și art. 4 alin. (2) pct. 2.

* Rez. UE, art. 4 alin. (6): Când se examinează cererea de azil a unui minor neînsoțit, trebuie să se țină seama de vârsta și gradul de maturitate și dezvoltare mintală ale acestuia, precum și de faptul că minorul poate avea cunoștințe limitate referitoare la situația din țara lui de origine.

* ILO C182, art. 3

* Copiii refugiați: Ghidul de îngrijire și protecție, capitolele 8 și 9

* Ghidul UNHCR, pct. 8.6-8.10, 9.7 și 10.4

* Manualul UNHCR, pct. 203 și 213-219

* PIDCP, art. 8

* PIDESC, art. 10 alin. (3)

* Protocolul 1 la CDC

* Protocolul 2 la CDC

* Protocolul I adițional Convenției de la Geneva din 12/8/1949, referitor la protecția victimelor conflictelor armate internaționale:

Art. 77 alin. (2): Statele implicate în conflict trebuie să ia toate măsurile necesare pentru ca minorii sub 14 ani să nu fie direct implicați în ostilități.

* Protocolul II adițional Convenției de la Geneva din 12/8/1949, referitor la protecția victimelor conflictelor armate non-internaționale:

Art. 4 alin. (3): Copiii sub 15 ani nu vor fi racolați în armată sau implicați în ostilități.

* Protocolul privind traficul de persoane

* SRCPI, art. 8 alin. (2) lit. (b) pct. (xxv) și lit. (e) pct. (vii): Înscrierea sau recrutarea copiilor sub vârsta de 15 ani în cadrul forțelor armate naționale, forțelor sau grupurilor armate sau implicarea lor activă în conflicte armate constituie crimă de război.

* UNHCR-AP, Partea III, Obiectiv 1(2): Statele, împreună cu UNHCR, trebuie să colaboreze pentru a se asigura că, în luarea deciziilor, autoritățile țin seama de vârsta și sexul copiilor, inclusiv formele de persecuție cu aspecte specifice de sex și vârstă.

12.2.2 Copiii separați care ajung la vârsta majoratului pe procedurii de azil (sunt uneori numiți „peste limita de vârstă“) continuă să beneficieze de aceleași drepturi ca și minorii. În acest sens, statele trebuie să elimine întârzierile inutile și care pot conduce la atingerea majoratului copilului, pe parcursul procedurii.

* ECRE (Copii), pct. 30

* Ghidul UNHCR, pct. 5.4 și 10.1

13. Soluții durabile sau pe termen lung

13.1 Rămânerea în țara gazdă/țara de azil

Unui copil separat i se poate permite să rămână în țara gazdă, dacă se aplică una din următoarele condiții:

- este recunoscut ca refugiat, i s-a acordat azil sau are nevoie de protecție;
- primește statut *de facto* sau i se permite să rămână în țară din motive umanitare, întrucât întoarcerea în țara de origine ar fi periculoasă datorită, spre exemplu, conflictelor armate și / sau deoarece părinții copilului sau o persoană care să îl aibă în grijă în țara de origine nu pot fi găsiți sau pe motive medicale (copilul este bolnav etc.);
- este victimă a traficului, iar returnarea în țara de origine este periculoasă pentru copil;
- rămânerea în țara gazdă este evident în interesul superior al copilului.

* CDC, art. 3

* ECRE (Copii), pct. 42

* Copiii refugiați: Ghidul de îngrijire și protecție

* Ghidul UNHCR, pct. 9.1 și 9.4

* Protocolul privind traficul de persoane, art. 7

* Rez. UE, art. 5 alin. (2): În cazul în care nu este posibilă repatrierea, statele membre trebuie să îi permită minorului să rămână pe teritoriul lor.

13.2 Reîntregirea familiei

Uneori, familia copiilor separați solicitanți de azil sau prezenți într-un anume stat european se află pe teritoriul altui stat european. Țările europene trebuie să faciliteze reîntregirea familială în cazurile în care este respectat principiul interesului superior al copilului, în conformitate cu criteriile stabilite în paragraful 13.6.

În cazul copiilor separați, statele europene trebuie să faciliteze întotdeauna reîntregirea familiei în țara în care se află copilul, dacă este în beneficiul acestuia. În cazul în care un membru al familiei unui copil separat se află într-o terță țară și atât copilul, cât și respectivul membru al familiei, doresc să se stabilească pe teritoriul respectivei țări, autoritățile din domeniul protecției copilului trebuie să analizeze amănunțit posibilitatea respectivului membru al familiei de a-l îngriji pe copil.

* CDC, art. 10 alin. (1)

* CEDO, art. 8.1.

* CoE Tineri migranți, pct. 7 (vii)-(ix).

* Dublin II, art. 15 alin. (3): În cazul în care solicitantul de azil este un copil neînsoțit care are rude care locuiesc într-un alt stat membru și îl pot îngriji pe copil, statele membre trebuie să faciliteze reîntregirea familiei. Excepție face cazul în care reunificarea familială nu ar respecta principiul interesului superior al copilului.

* ECRE (Copii), pct. 32, 34 și 35

* ECRE (Integrare), pct. 139

* Dir. UE Familie, art. 10 alin. (3) lit. (a): Dacă refugiatul este un minor neînsoțit, statele

membre permit intrarea și șederea rudelor de gradul I în linie ascendentă directă în scopul reîntregirii familiei.

* CIPDME, art. 44 alin. (1)

* Ghidul UNHCR, pct. 5.5, 10.5 și 10.11

* PIDCP, art. 23 alin. (1)

* Rez. UE, art. 5 alin. (3) lit. (a): Autoritățile competente colaborează pentru reunificarea minorilor neînsoțiți cu alți membri ai familiilor lor, fie în țara de origine a minorului, fie în țara în care locuiesc respectivii membri ai familiei sale.

* Rezoluția Consiliului UE privind armonizarea politicilor naționale privind reunificarea familiei, 3 iunie 1993

* UNHCR-AP, Partea III, Obiectivul 1(2): În procedura de azil, statele trebuie să introducă sau să crească importanța măsurilor de protecție cu privire la sexul și vârsta copiilor, cu accent pe principiul unității familiei.

13.3 Integrarea

13.3.1 Dacă unui copil i s-a acordat dreptul de a rămâne în țară, autoritățile din domeniul protecției copilului trebuie să realizeze o evaluare amănunțită a situației acestuia (ținând cont de vârstă, sex, sănătate fizică și mentală, educație și situația familiei din țara de origine). Ulterior, prin consultări cu copilul, trebuie aranjat plasamentul pe termen lung, în comunitate. Bineînțeles, acesta poate fi și o continuare a plasamentului inițial. În general, este de dorit ca, în cazul copiilor sub 15/16 ani, aceștia să fie plasați unor familii foster, cu aceleași tradiții culturale. Tinerii ar putea prefera / ar fi mai bine să locuiască în grupuri mici, într-un mediu familial. Ei trebuie supravegheați de către adulți instruiți corespunzător, care cunosc nevoile culturale speciale ale copiilor separați. În principiu, frații naturali trebuie să locuiască în același plasament, exceptând cazurile în care ei nu doresc acest lucru sau nu este în beneficiul lor. În cazul în care mai mulți frați locuiesc împreună, pe cont propriu, cel mai mare dintre ei asumându-și responsabilitatea pentru ceilalți, acesta trebuie să beneficieze de sprijin substanțial și de consiliere. Copii separați care au ajuns la vârsta majoratului trebuie să fie sprijiniți prin intermediul unor programe de tip „post-asistență”, pentru a-i asista în tranziția către o viață pe cont propriu.

* CDC, art. 13, 14, 15, 16, 19, 20, 25, 26 și 27

* Convenție refugiați 1951, art. 21: Condiții de cazare pentru refugiații recunoscuți.

* Convenție refugiați 1951, art. 23: Prevederi referitoare la „sprijin public” pentru refugiații recunoscuți

* Convenție refugiați 1951, art. 24: Dispoziții privind condițiile de muncă și asigurările sociale pentru refugiații recunoscuți

* ECRE (Copii), pct. 19

* Ghidul UNHCR, pct. 10.2-10.3 și 10.6-10.9

* Rez. UE, art. 4 alin. (7): Imediat ce unui minor neînsoțit i se acordă statutul de refugiat sau dreptul de rezidență, trebuie să i se ofere condiții de locuit pe termen lung.

13.3.2 Copiii separați trebuie să aibă dreptul la educație, pregătire, servicii medicale, învățarea limbii (conform paragrafului 11.3) și locuri de muncă, la fel ca și copiii cetățeni ai țării gazdă și în concordanță cu legislația națională. Copiii separați care la sosirea în țară erau minori și cărora li s-a permis să rămână din motive umanitare sau cărora la vârsta de 18 ani le expiră un statut acordat temporar, trebuie tratați cu generozitate și după împlinirea majoratului, ținându-se cont de statutul lor vulnerabil. Lor trebuie să li se permită să rămână în țara gazdă.

- * CDC, art. 2, 3, 23, 24, 28, 29 alin. (1) lit. (c) și 30
- * CDC, art. 31: Statele părți recunosc copilului dreptul la odihnă și la vacanță, dreptul de a practica activități recreative proprii vârstei sale, de a participa liber la viața culturală și artistică. Statele părți respectă și promovează aceste drepturi și încurajează punerea la dispoziția copiilor a mijloacelor adecvate de petrecere a timpului liber și de desfășurare a activităților recreative, artistice și culturale, în condiții de egalitate.
- * CDC, art. 39
- * Convenție refugiați 1951, art. 22: Dreptul la educație al refugiaților recunoscuți.
- * ECRE (Copii), pct. 36-41
- * ECRE (Integrare), pct. 103-107
- * Ghidul UNHCR, pct. 10.10

13.4 Adopția

Adopția este în cazuri excepționale o soluție pentru un copil separat. Înainte ca adopția să fie considerată o soluție viabilă sau de dorit, este esențial ca o organizație autorizată să realizeze o evaluare minuțioasă a situației familiale, în țara de origine a copilului. Procedurile exacte sunt stipulate în recomandarea Conferinței de la Haga privind Dreptul Privat Internațional.

- * CDC, art. 21: Obligațiile statelor privind adopțiile internaționale.
- * Convenție Haga 1993
- * Ghidul UNHCR, pct. 10.4 și 10.8.
- * Recomandările privind aplicarea, în cazul copiilor refugiați și a altor copiii deplasați pe plan internațional, a Convenției de la Haga privind protecția copiilor și cooperarea în vederea adopțiilor internaționale, octombrie 1994

13.5 Identitatea și cetățenia

Copiii separați care sunt apatrizi trebuie asistați pentru a obține cetățenia țării gazdă.

- * CDC, art. 7 alin. (1): Copiii au dreptul la cetățenie.
- * Convenție refugiați 1951, art. 27 și 28: Statele vor elibera documente de identitate și de călătorie pentru refugiații recunoscuți.
- * Convenție refugiați 1951, art. 34: Statele facilitează naturalizarea refugiaților.
- * Convenția privind statutul apatrizilor, 1954, art. 32: Statele facilitează naturalizarea apatrizilor.
- * CRA
- * PIDCP, art. 24 alin. (3): Toți copiii au dreptul la cetățenie.

13.6 Întoarcerea în țara de origine

13.6.1 Acesta este un domeniu complex și necesită o îndrumare detaliată pentru implementarea bunelor practici. Un copil separat trebuie returnat în țara de origine doar dacă acest lucru este considerat în interesul superior al copilului. Toate celelalte argumente, precum lupta împotriva emigrării ilegale, trebuie să fie secundare. Cel mai bun mod de reunificare a familiei și de întoarcere în țara de origine este cel voluntar. Copiii trebuie să primească informații complexe, să fie ascultați, iar opiniile lor luate în considerare în toate etapele acestui proces. Perioada în care copilul a lipsit din țara de origine și vârsta acestuia sunt doi factori importanți de care trebuie să se țină seama în luarea unei decizii privind returnarea.

* CDC, art. 3

* Copiii refugiați: Ghidul de îngrijire și protecție, UNHCR, 1994, pag. 138-144

* Ghidul UNHCR, pct. 9.4 și 10-12

* Protocol – traficul de persoane, definiție, art. 8: Statele facilitează repatrierea victimelor traficului de persoane

13.6.2 Înainte ca un copil separat să fie trimis în țara de origine, trebuie îndeplinite următoarele condiții:

* decizia de a trimite copilul în țara de origine trebuie analizată cu atenție, ținându-se seama de riscul ca acesta să fie persecutat, implicat în conflicte armate, acte de violență sau abuz, exploatare;

* tutorele / reprezentantul legal al copilului din țara gazdă consideră că este în interesul superior al copilului ca acesta să se întoarcă în țara de origine;

* se realizează o evaluare detaliată a situației familiei în țara de origine. Este necesar să se analizeze posibilitatea familiei copilului (părinți sau rude) de a-i asigura acestuia o îngrijire corespunzătoare;

* se realizează o evaluare atentă accesului copilului la hrană, locuință, servicii medicale, școală, educație vocațională, posibilități de angajare în țara de origine;

* aceste evaluări trebuie făcute de o organizație specializată independentă (diferită față de organizația sau persoana care a analizat inițial cererea copilului de a primi azil / statutul de refugiat) și trebuie să fie obiective, fără implicare politică și să se bazeze exclusiv pe interesul superior al copilului;

* părinții copilului, rudele sau alți adulți care se ocupă de îngrijirea lui sunt de acord să se ocupe de copil imediat de la sosirea lui în țară și pe termen lung. Opinia familiei referitoare la întoarcerea copilului în țara de origine trebuie aflată și luată în considerare.

* copilul primește informații complexe în toate etapele și beneficiază de consiliere și sprijin; de asemenea, opiniile copilului cu privire la întoarcerea în țara de origine trebuie luate în considerare, în funcție de vârsta și de gradul lui de maturitate;

* înainte de întoarcerea în țara de origine, copilului i se facilitează contactul cu familia;

* copilul trebuie însoțit de o persoană competentă pe parcursul întoarcerii în țara de origine;

* după sosire, situația copilului trebuie monitorizată în mod adecvat de către organizațiile sau autoritățile competente.

Copiii victime ale traficului nu trebuie niciodată trimiși în țara de origine fără o atentă evaluare prealabilă a contextului familial și a posibilităților de a fi retrafficat, pentru a se asigura că mediul în care va trăi este unul sigur.

Copiii separați care la data sosirii în țara gazdă erau minori și care au împlinit vârsta de 18 ani și nu li s-a acordat dreptul de a rămâne în țara respectivă, trebuie tratați ca fiind vulnerabili și consultați asupra condițiilor necesare pentru reintegrarea lor cu succes în țara de origine.

- * CAT, art. 3
- * CDC, art. 3
- * CDC, art. 5: Statele trebuie să respecte drepturile și îndatoririle părinților și ale familiei lărgite de a oferi copiilor îndrumarea și orientarea corespunzătoare.
- * CDC, art. 6, 12, 19, 20, 24, 27, 28, 34, 35, 36, 37 lit. (a), 38 și 39
- * CoE Tineri migranți, pct. 7 (x)
- * Convenție refugiați 1951, art. 32 alin. (1): Statele nu expulzează un refugiat care se găsește în mod legal pe teritoriul lor.
- * Convenție refugiați 1951, art. 33
- * ECRE (Copii), pct. 33 și 42
- * Ghidul UNHCR, pct. 9.4, 9.5, 10.5, 10.12-10.14
- * Rec. CoE privind expulzarea, pct. 13 (v) (h): minorii neînsoțiți trebuie tratați de o manieră corespunzătoare vârstei lor, cazul lor trebuie preluat imediat de o instanță pentru minori, iar accesul la consultații și reprezentare juridică trebuie să fie gratuit.
- * Rez. UE, art. 5
- * UNHCR-AP, Partea III, Obiectivul 2(7): Statele, în colaborare cu organizațiile interguvernamentale relevante, trebuie să dezvolte strategii pentru a promova trimiterea și acceptarea în țara de origine a persoanelor care nu necesită protecție internațională, într-o manieră care trebuie să le respecte pe deplin demnitatea și drepturile omului, fără a recurge la forță excesivă, iar în cazul copiilor, ținând cont de interesele lor superioare.

ANEXA I

SCURT ISTORIC AL SITUAȚIEI SOCIALE A COPILULUI

Cu trimitere la pct. C7 de mai sus, organizația care este responsabilă de îngrijirea unui copil trebuie să adune următoarele informații despre copil:

1. Informații despre familie (în țara de origine sau în alt loc).
  2. Informații despre alte persoane importante pentru copil.
  3. Împrejurările în care copilul a fost găsit / identificat.
  4. Informații referitoare la separarea copilului de familie.
  5. Informații despre viața copilului înainte și după separare.
  6. Starea fizică a copilului, sănătatea și trecutul medical.
  7. Nivelul de educație (formal și informal).
  8. Condițiile în care este îngrijit în prezent.
  9. Dorințele copilului și planurile lui de viitor.
  10. Evaluare preliminară a dezvoltării mentale și emoționale a copilului, a gradului de maturitate.
  11. Stabilirea vârstei.
- (Ghidul UNHCR, paragr. 5.9)

ANEXA II

Norme legislative , politici și recomandări internaționale și regionale

1. Instrumente internaționale privind drepturile și protecția copilului

- Convenția privind protecția minorilor, 1961
- Convenția privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, 1980
- Conferința de la Haga privind dreptul internațional privat
- Convenția de la Haga privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea în materie de responsabilitate parentală și măsuri privind protecția copiilor, 1996
- Convenția de la Haga asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, 1993
- Convenția ILO privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor, C182, 1999
- Protocolul opțional privind implicarea copiilor în conflictele armate, 2000
- Protocolul opțional privind vânzarea copiilor, prostituția copiilor și pornografia infantilă, 2000
- Recomandare privind aplicarea Convenției de la Haga asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale în cazul copiilor refugiați și al altor copii deplasați internațional, Conferința de la Haga privind dreptul internațional privat, octombrie 1994,
- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, 1989
- Regulile ONU pentru protecția minorilor privați de libertate, 1990
- Regulile minimale standard ale Națiunilor Unite privind administrarea justiției în cazul minorilor (regulile de la Beijing), 1985

2. Drept internațional

- Convenția împotriva discriminării în educație, 1960
- Convenția împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse cu cruzime, inumane sau degradante, 1984
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, 1979
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, 1965
- Convenția privind reducerea apatridiei, 1961
- Convenția privind statutul apatrizilor, 1954
- Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor lor, 1990
- Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice, 1966 (și Protocolul opțional)
- Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale, 1966
- Protocolul Adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate cu caracter internațional (Protocolul I) , 8 iunie 1977, art. 77 și 78
- Protocol Adițional la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate fără caracter internațional (Protocolul II), 8 iunie 1977, art. 4
- Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, 2000
- Protocol privind statutul refugiaților, 1967
- Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere organizate, 2000
- Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, 1998
- Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere organizate, Palermo, 2000
- Convenția Națiunilor Unite privind Statutul Refugiaților, 1951
- Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1948

3. Instrumente europene

- Convenția europeană împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse cu cruzime, inumane sau degradante, 1987
- Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (și Protocoalele), 1950

- Convenția europeană privind adopțiile, 24 aprilie 1967
- Convenția europeană privind exercitarea drepturilor copiilor, 25 ianuarie 1996
- Convenția europeană privind statutul legal al copiilor născuți în afara căsătoriei, 15 octombrie 1975
- Convenția europeană privind recunoașterea și aplicarea deciziilor privind custodia copiilor și restabilirea custodiei copiilor, 20 mai 1980
- Carta socială europeană, 1961

4. Legislația Uniunii Europene privind azilul și imigrația

- Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, decembrie 2000
- Directiva Consiliului European 2001/40/EC privind recunoașterea reciprocă a deciziilor referitoare la expulzarea cetățenilor ai unei țări
- Directiva Consiliului 2001/55/CE din 20 iulie 2000 privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare în cazul unui aflus masiv de persoane deplasate și măsurile pentru promovarea unui echilibru între eforturile statelor membre de primire a unor astfel de persoane și de suportare a consecințelor
- Directiva Consiliului 2003/9/CE de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil
- Directiva Consiliului 2003/86/CE din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei
- Regulamentul Consiliului UE (CE) nr. 343/2003 care stabilește criteriile și mecanismele pentru determinarea statului membru responsabil cu examinarea cererii de azil înaintată într-un stat membru de către cetățeni ai unei țări, 2003 (Dublin II)
- Regulamentul (CE) nr. 2725/2000 privind instituirea „Eurodac” pentru compararea amprentelor digitale în vederea aplicării eficiente a Convenției de la Dublin
- Comunicarea Comisiei Europene privind gestionarea frontierelor externe ale statelor membre ale UE, mai 2002
- Convenția Europeană privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune, 1985 (Acordul Schengen)
- Decizia cadru privind lupta împotriva traficului de ființe umane, septembrie 2002
- Planul pentru combaterea imigrației ilegale și a traficului de ființe umane, Consiliul UE, iunie 2002
- Convenția de punere în aplicare a Schengen, 1990

5. Ghiduri ale UNHCR și Comitetului Executiv al UNHCR

- Ghidul de politici și proceduri privind minorii neînsoțiți care solicită azil, 1997
- Manualul privind procedurile și criteriile de determinare a statutului de refugiat, 1992
- Copiii refugiați: Ghidul de îngrijire și protecție, 1994
- Măsuri privind persoanele refugiate: Manual internațional cu privire la primirea și integrarea refugiaților, capitolul 3.3, Investind în viitor: copiii și tinerii refugiați, 2002
- UNHCR- Principii de protecție, 2002
- Concluzia Comitetului Executiv al UNHCR nr. 47 (1987) privind „Copiii refugiați”
- Concluzia Comitetului Executiv al UNHCR nr. 59 (1989) privind „Copiii refugiați”
- Concluzia Comitetului Executiv al UNHCR nr. 84 (1997) privind „Copiii și adolescenții refugiați”
- Concluzia Comitetului Executiv al UNHCR nr. 88 (1999) privind „Protecția familiilor refugiate”
- Ghidul UNHCR privind excluderea, 1996
- Lucrul cu copiii neînsoțiți: o abordare comunitară, 1996

6. Declarații, Rezoluții și Ghiduri ale ONU

- Declarația privind principiile sociale și legale referitoare la protecția copilului, în special la plasamentul în familii foster și adopția națională și internațională, 1986
- Declarația drepturilor omului, privind persoanele care nu sunt cetățeni ai țării în care locuiesc, 1985
- Declarația privind drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale, etnice, religioase sau lingvistice, 1992
- Principiile și recomandările UNHCR privind drepturile omului și traficul de ființe umane, E/2002/68/Add.1, 20 mai 2002
- Rezoluția 2002/51 a Sub-comisiei de drepturile omului a UNHCR privind traficul de fete și femei

7. Rezoluții și recomandări ale Uniunii Europene

- Declarația de la Bruxelles privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, Consiliul UE, 29 noiembrie 2002, JAI 280, SOC 572
- Concluziile privind țările în care nu există în general riscuri majore de persecuție, Consiliul UE, 1992
- Concluziile privind primirea solicitanților de azil, Consiliul UE, septembrie 2000
- Decizia Consiliului UE privind monitorizarea implementării instrumentelor de lucru adoptate referitoare la azil, Consiliul UE, iunie 1997
- Acțiunea comună de combatere a traficului de persoane și exploatarea sexuală a copiilor, Consiliul UE, februarie 1997 (97/1 54/JHA)
- Poziția comună din martie 1996 adoptată de Consiliu în baza articolului K.3 al Tratatului Uniunii Europene privind armonizarea aplicării definiției termenului de „refugiat” în articolul 1 al Convenției de la Geneva din 28 iulie 1951 referitoare la statutul refugiaților (96/196/JHA)
- Rezoluția privind împărțirea obligațiilor referitoare la admiterea și rezidența persoanelor deplasate temporar, Consiliul UE, septembrie 1995
- Rezoluția privind armonizarea poziției referitoare la problemele pe care le ridică țările terțe primitive, Consiliul Europei, 1992
- Rezoluția privind cererile de azil evident nefondate, 1 Consiliul UE, 1992
- Rezoluția privind garanțiile minime în procedurile de azil, Consiliul Europei, iunie 1995
- Rezoluția privind armonizarea politicilor naționale referitoare la reunificarea familiei, Consiliul UE, iunie 1993
- Rezoluția privind minorii neînsoțiți care sunt cetățeni ai unei țări terțe, Consiliul Europei, iunie 1997 (97/C 221/03)

8. Rezoluții și recomandări ale Consiliului Europei

- Recomandarea nr. R (91) 11 a Comitetului Ministerial privind exploatarea sexuală, pornografia și prostituția infantilă și traficul cu copii și tineri
- Recomandarea nr. R (2000) 11 a Comitetului Ministerial privind acțiunile împotriva traficului de persoane în scopul exploatarea sexuală
- Declarația finală a celei de-a 7-a Conferințe a Miniștrilor responsabili cu probleme de emigrație, septembrie 2002
- Recomandarea nr. 1237 (1994) a Adunării Parlamentare cu privire la situația solicitanților de azil ale căror cereri au fost respinse
- Recomandarea nr. 1309 (1996) a Adunării Parlamentare privind instruirea autorităților de frontieră care primesc solicitanții de azil
- Recomandarea nr. 1327 (1997) a Adunării Parlamentare privind protecția și respectarea drepturilor omului în cazul refugiaților și solicitanților de azil în Europa
- Recomandarea nr. 1475 (2002) a Adunării Parlamentare. Primirea solicitanților de azil pe aeroporturile europene
- Recomandarea nr. 1547 (2002) a Adunării Parlamentare privind procedurile de expulzare în conformitate cu respectarea drepturilor omului, a siguranței și demnității persoanei
- Recomandarea nr. 1577 (2002) a Adunării Parlamentare, redactarea unei carte privind emigrarea ilegală
- Recomandarea nr. 1596 (2003) a Adunării Parlamentare. Situația tinerilor emigranți în Europa.

9. Documente ale OSCE

- Planul de acțiune OSCE pentru combaterea traficului de ființe umane, Reuniunea ministerială de la Maastricht, 2003

10. Poziții ale Consiliului European pentru Refugiați și Exilați

- Consiliul European pentru Refugiați și Exilați: Poziția privind copiii refugiați, 1996
- Consiliul European pentru Refugiați și Exilați: Poziția privind integrarea refugiaților în Europa, dec. 2002

ANEXA III

REFERINȚE UTILIZATE:

Este prezentată mai întâi Convenția cu privire la drepturile copilului și protocoalele sale adiționale, apoi abrevierile utilizate, însoțite de extrase din articolele/paragrafele relevante sau de o trimitere la text.

CDC, Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, 1989

Art. 2 alin. (1) Statele părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenența etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

Art. 2 alin. (2) Statele părți vor lua toate măsurile de protecție a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ținând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

Art. 3 alin. (1): În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

Art. 3 alin. (3): Statele părți vor veghea ca instituțiile, serviciile și așezămintele care răspund de protecția și îngrijirea copiilor să respecte standardele stabilite de autoritățile competente, în special cele referitoare la securitate și sănătate, la numărul și calificarea personalului din aceste instituții, precum și la asigurarea unei supravegheri competente.

Art. 5: Statele părți vor respecta responsabilitățile, drepturile și îndatoririle ce revin părinților naturali ai copilului sau, după caz și conform tradiției locale, membrilor familiei lărgite sau comunității, tutorilor sau altor persoane care au, prin lege, copii în îngrijire, de a asigura, de o manieră corespunzătoare capacităților în continuă dezvoltare ale copilului, îndrumarea și orientarea necesare în exercitarea de către copil a drepturilor recunoscute în prezenta convenție.

Art. 6 alin. (1): Statele părți recunosc dreptul la viață al fiecărui copil.

Art. 7 alin. (1): Copilul se înregistrează imediat după nașterea sa și are, prin naștere, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, în măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit de aceștia.

Art. 8 alin. (1): Statele părți se obligă să respecte dreptul copilului de a-și păstra identitatea, inclusiv cetățenia, numele și relațiile familiale, astfel cum sunt recunoscute de lege, fără nici o imixtiune ilegală.

Art. 8 alin. (2): În cazul în care un copil este lipsit în mod ilegal de toate sau de o parte din elementele constitutive ale identității sale, statele părți vor asigura asistența și protecția corespunzătoare pentru ca identitatea acestuia să fie restabilită cât mai repede posibil.

Art. 9 alin. (3): Statele părți vor respecta dreptul copilului care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre ei de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi, în mod regulat, exceptând cazul în care acest lucru contravine interesului suprem al copilului.

Art. 9 alin. (4) Când separarea rezultă din măsuri luate de către un stat parte, precum detenția, închisoarea, exilul, expulzarea sau moartea (inclusiv moartea, indiferent de cauză, survenită în timpul detenției) ambilor părinți sau a unuia dintre ei ori a copilului, statul parte va furniza, la cerere, părinților, copilului sau, după caz, unui alt membru al familiei informațiile esențiale despre locul unde se găsesc membrul sau membrii familiei, exceptând cazul în care divulgarea acestor informații ar aduce prejudicii bunăstării copilului. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca prezentarea unei astfel de cereri să nu antreneze prin ea însăși consecințe dăunătoare pentru persoana sau persoanele interesate.

Art. 10 alin. (1) În conformitate cu obligația ce revine statelor părți potrivit art. 9 paragraful 1, orice cerere depusă de un copil sau de părinții acestuia, în vederea intrării într-un stat parte sau a părăsirii acestuia în scopul reîntregirii familiei, va fi examinată de statele părți cu bunăvoință, umanism și cu operativitate. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca depunerea unei astfel de cereri să nu antreneze consecințe nefaste asupra solicitanților și membrilor familiei acestora.

Art. 10 alin. (2): Copilul ai cărui părinți își au reședința în state diferite va avea dreptul de a întreține, în afara unor situații excepționale, relații personale și contacte directe, în mod regulat, cu ambii săi părinți. În acest scop și în conformitate cu obligația care revine statelor părți în temeiul art. 9 alin. (1), statele părți vor respecta dreptul copilului și al părinților săi de a părăsi orice țară, inclusiv propria lor țară, și de a reveni în propria lor țară. Dreptul de a părăsi orice țară nu poate fi îngădit decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare pentru protejarea siguranței naționale, a ordinii publice, a sănătății publice sau a bunelor moravuri ori a drepturilor și libertăților altora și care sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezenta convenție.

Art. 12 alin. (1): Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Art. 12 alin. (2): În acest scop copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.

Art. 13 alin. (1): Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică ori prin orice alte mijloace, la alegerea copilului.

Art. 13 alin. (2): Exercițarea acestui drept poate face subiectul restricțiilor, dar numai al acelor restricții expres prevăzute de lege și absolut necesare pentru:

(a) respectarea drepturilor sau a reputației altora; sau (b) protejarea securității naționale, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri.

Art. 14 alin. (1): Statele părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

Art. 14(alin. 2): Statele părți vor respecta drepturile și obligațiile părinților sau, după caz, ale reprezentanților legali ai copilului de a-l îndruma în exercitarea dreptului sus-menționat, de o manieră care să corespundă capacităților în formare ale acestuia.

Art. 14 alin. (3): Libertatea de a-și manifesta propriile convingeri religioase sau alte convingeri nu poate fi îngădită decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare pentru protecția securității publice, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri sau a libertăților și drepturilor fundamentale ale altora.

Art. 15 alin. (1): Statele părți recunosc drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de întrunire pașnică.

Art. 15 alin. (2): Exercițarea acestor drepturi nu poate fi îngădită decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al siguranței sau ordinii publice ori pentru a proteja sănătatea publică sau bunele moravuri ori pentru a proteja drepturile și libertățile altora.

Art. 16 alin. (1): Nici un copil nu va fi supus unei imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondența sa, precum și nici unui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa.

Art. 16 alin. (2): Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixțiuni sau atacuri.

Art. 17: Statele părți vor recunoaște importanța funcției îndeplinite de mijloacele de informare în masă și vor asigura accesul copilului la informație și materiale provenind din surse naționale și internaționale, în special cele care urmăresc promovarea bunăstării sale sociale, spirituale și morale și a sănătății sale fizice și morale. În acest scop statele părți:

- (a) vor încuraja difuzarea, prin mijloacele de informare în masă, de informații și materiale de interes social și educativ pentru copil și care sunt în conformitate cu art. 29;
- (b) vor încuraja cooperarea internațională în producerea, schimbul și difuzarea de astfel de informații și materiale provenind din surse culturale, naționale și internaționale;
- (c) vor încuraja producerea și difuzarea de cărți pentru copii;
- (d) vor încuraja mijloacele de informare în masă să țină seama, în mod deosebit, de nevoile lingvistice ale copiilor autohtoni sau ale celor care aparțin unui grup minoritar;
- (e) vor favoriza elaborarea unor principii călăuzitoare adecvate, destinate protejării copilului împotriva informațiilor și materialelor care dăunează bunăstării sale, având în vedere prevederile art. 13 și 18.

Art. 18 alin. (2): Pentru garantarea și promovarea drepturilor enunțate în prezenta convenție statele părți vor acorda ajutor corespunzător părinților și reprezentanților legali ai copilului în exercitarea responsabilității care le revine în legătură cu creșterea copilului și vor asigura crearea instituțiilor, așezămintelor și serviciilor de îngrijire a copiilor.

Art. 19 alin. (1): Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.

Art. 19 alin. (2): Aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după caz, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale care să asigure sprijinul necesar copilului și celor cărora le-a fost încredințat, precum și pentru instituirea altor forme de prevenire și pentru identificarea, denunțarea, acționarea în instanță, anchetarea, tratarea și urmărirea cazurilor de rele tratamente aplicate copilului, descrise mai sus, și, dacă este necesar, a procedurilor de implicare judiciară.

Art. 20 alin. (1): Copilul care este, temporar ori permanent, lipsit de mediul său familial sau care, pentru protejarea intereselor sale, nu poate fi lăsat în acest mediu are dreptul la protecție și asistență specială din partea statului.

Art. 20 alin. (3): Această protecție poate include, mai ales, plasamentul familial, likafalah din dreptul islamic, adopția sau, în caz de necesitate, plasarea în instituții corespunzătoare de îngrijire a copiilor. În alegerea uneia dintre aceste soluții este necesar să se țină seama în mod corespunzător de necesitatea unei anumite continuități în educarea copilului, precum și de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică.

Art. 21: Statele părți care recunosc și / sau autorizează adopția vor veghea ca interesele supreme ale copilului să primeze și:

- (a) vor veghea ca adopția unui copil să fie autorizată numai de autoritățile competente care verifică, în conformitate cu legea și cu procedurile aplicabile, precum și pe baza tuturor informațiilor pertinente și credibile, că adopția se poate realiza luând în considerare statutul copilului în raport cu părinții, cu rudele și cu reprezentanții săi legali și, dacă este cazul, că persoanele interesate și-au dat consimțământul cu privire la adopție în cunoștință de cauză în urma unei consilieri corespunzătoare;
- (b) recunosc că adopția în străinătate poate fi considerată ca un mijloc alternativ de asigurare a îngrijirii necesare copilului, dacă acesta, în țara de origine, nu poate fi încredințat spre plasament familial sau spre adopție ori nu poate fi îngrijit în mod corespunzător;
- (c) vor asigura că, în cazul adopției în străinătate, copilul beneficiază de garanțiile și standardele echivalente celor existente în cazul adopției naționale;
- (d) vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că, în cazul adopției în străinătate, plasamentul copilului nu conduce la obținerea de câștiguri materiale necuvenite pentru persoanele implicate;
- (e) promovează obiectivele prezentului articol, încheind aranjamente sau acorduri bilaterale ori multilaterale, după caz, și se străduiesc, în acest cadru, să asigure ca plasarea copiilor în străinătate să fie efectuată de autoritățile sau organele competente.

Art. 22 alin. (1): Statele părți vor lua măsurile necesare pentru ca un copil care caută să obțină statutul de refugiat sau care este considerat refugiat în conformitate cu reglementările și procedurile internaționale și naționale aplicabile, fie că este singur sau însoțit de mamă ori de tată sau de orice altă persoană, să beneficieze de protecția și asistența umanitară corespunzătoare, pentru a se putea bucura de drepturile recunoscute de prezenta convenție și de celelalte instrumente internaționale privind drepturile omului sau ajutorul umanitar la care respectivele state sunt părți.

Art. 22 alin. (2): În acest scop statele părți vor contribui, după cum consideră necesar, la toate eforturile întreprinse de ONU și de alte organizații guvernamentale sau neguvernamentale competente cooperând cu ONU, pentru a proteja și ajuta copiii care se găsesc într-o astfel de situație și pentru a găsi părinții sau alți membri ai familiei oricărui copil refugiat, în vederea obținerii informațiilor necesare pentru reîntregirea familiei sale. În cazul în care părinții sau alți membri ai familiei nu pot fi găsiți, copilului i se va acorda aceeași protecție ca oricărui alt copil care este temporar sau total lipsit de mediul său familial, indiferent de motiv, în conformitate cu principiile enunțate în prezenta convenție.

Art. 23 alin. (1): Statele părți recunosc că pentru copiii handicapați fizic și mental trebuie să se asigure o viață împlinită și decentă, în condiții care să le garanteze demnitatea, să le favorizeze autonomia și să le faciliteze participarea activă la viața comunității.

Art. 23 alin. (2): Statele părți recunosc dreptul copiilor handicapați de a beneficia de îngrijiri speciale și încurajează și asigură, în măsura resurselor disponibile, la cerere, copiilor handicapați care îndeplinesc condițiile prevăzute și celor care îi au în îngrijire, un ajutor adaptat situației copilului și situației părinților sau a celor cărora le este încredințat.

Art. 23 alin. (3): Recunoscând nevoile speciale ale copiilor handicapați, ajutorul acordat conform paragrafului 2 al prezentului articol va fi gratuit ori de câte ori acest lucru este posibil, ținând seama de resursele financiare ale părinților sau ale celor care îi au în îngrijire, și va fi destinat asigurării accesului efectiv al copiilor handicapați la educație, formare profesională, servicii medicale, recuperare, pregătire în vederea ocupării unui loc de muncă, activități recreative, de o manieră care să asigure deplina integrare socială și dezvoltare individuală a copiilor, inclusiv dezvoltarea lor culturală și spirituală.

Art. 23 alin. (4): În spiritul cooperării internaționale, statele părți vor favoriza schimbul de informații relevante în domeniul medicinei preventive și al tratamentului medical, psihologic și funcțional al copiilor handicapați, inclusiv prin difuzarea și accesul la informații referitoare la metodele de recuperare, educare și formare profesională, în scopul de a permite statelor părți să își perfecționeze capacitățile și competențele și să își extindă experiența în aceste domenii. În această privință se va ține seama, în mod deosebit, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

Art. 24 alin. (1): Statele părți recunosc dreptul copilului de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare. Ele vor depune eforturi pentru a garanta că nici un copil nu este lipsit de dreptul de a avea acces la aceste servicii.

Art. 24 alin. (2): Statele părți vor depune eforturi pentru a asigura aplicarea efectivă a acestui drept și, în mod deosebit, vor lua măsurile corespunzătoare pentru:

- (a) reducerea mortalității infantile și a celei în rândul copiilor;
- (b) asigurarea asistenței medicale și a măsurilor de ocrotire a sănătății pentru toți copiii, cu accent pe dezvoltarea măsurilor primare de ocrotire a sănătății;
- (c) combaterea maladiilor și a malnutriției, inclusiv în cadrul măsurilor primare de ocrotire a sănătății, recurgând, printre altele, la tehnologii accesibile și la aprovizionarea cu alimente nutritive și cu apă potabilă, luând în considerare pericolele și riscurile de poluare a mediului natural;
- (d) asigurarea ocrotirii sănătății mamelor în perioada pre- și postnatală;
- (e) asigurarea că toate segmentele societății, în mod deosebit părinții și copiii, sunt informate, au acces la educație și sunt sprijinite în folosirea cunoștințelor de bază despre sănătatea și alimentația copilului, despre avantajele alăptării, ale igienei și salubrității mediului înconjurător și ale prevenirii accidentelor;
- (f) crearea serviciilor de medicină preventivă, de îndrumare a părinților și de planificare familială, și asigurarea educației în aceste domenii.

Art. 24 alin. (3): Statele părți vor lua toate măsurile eficiente corespunzătoare, în vederea abolirii practicilor tradiționale dăunătoare sănătății copiilor.

Art. 24 alin. (4): Statele părți se angajează să favorizeze și să încurajeze cooperarea internațională în vederea asigurării, în mod progresiv, a deplinei îndepliniri a dreptului recunoscut în prezentul articol. În această privință se va ține seama, în mod deosebit, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

Art. 25: Statele părți recunosc dreptul copilului care a fost plasat de către autoritatea competentă pentru a primi îngrijiri, la protejerea sau tratarea afecțiunilor sale fizice ori mentale, dreptul la verificarea periodică a tratamentului respectiv și a oricăror alte aspecte legate de plasarea sa.

Art. 26 alin. (1): Statele părți recunosc dreptul oricărui copil de a beneficia de asistență socială, inclusiv de asigurări sociale, și vor lua măsuri pentru asigurarea exercitării depline a acestui drept în conformitate cu legislația lor națională.

Art. 26 alin. (2): La acordarea indemnizațiilor prevăzute de lege se va ține seama, când este cazul, de resursele și situația copilului și ale persoanelor responsabile de întreținerea sa, precum și de orice alte împrejurări care au legătură cu cererea de acordare a indemnizațiilor, înaintată de copil sau în numele său.

Art. 27 alin. (1): Statele părți recunosc dreptul oricărui copil de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

Art. 27 alin. (2): Părinților și oricărei alte persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare în vederea dezvoltării copilului.

Art. 27 alin. (3): Statele părți vor adopta măsurile corespunzătoare, ținând seama de condițiile naționale și în limita mijloacelor lor, pentru a ajuta părinții și alte persoane care au în grijă un copil să valorifice acest drept și vor oferi în caz de nevoie asistență materială și programe de sprijin destinate, în principal, satisfacerii nevoilor de hrană, îmbrăcăminte și locuință.

Art. 27 alin. (4): Statele părți vor lua toate măsurile adecvate pentru recuperarea pensiei alimentare pentru copil de la părinții săi sau de la alte persoane care răspund din punct de vedere financiar pentru acesta, atât pe teritoriul statului parte, cât și în străinătate. Astfel, în situația în care persoana care răspunde din punct de vedere financiar pentru copil nu locuiește în statul în care locuiește copilul, statele părți vor încuraja aderarea la acorduri internaționale sau încheierea de asemenea acorduri, precum și adoptarea oricăror alte înțelegeri corespunzătoare.

Art. 28 alin. (1): Statele părți recunosc dreptul copilului la educație și, în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv și pe baza egalității de șanse, în special, statele membre vor avea obligația:

- (a) de a asigura învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți;
- (b) de a încuraja crearea diferitelor forme de învățământ secundar, atât general, cât și profesional și de a le pune la dispoziția tuturor copiilor și de a permite accesul tuturor copiilor la acestea, de a lua măsuri corespunzătoare, cum ar fi instituirea gratuității învățământului și acordarea unui ajutor financiar în caz de nevoie;
- (c) de a asigura tuturor accesul la învățământul superior, în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele adecvate;
- (d) de a pune la dispoziție copiilor și de a permite accesul acestora la informarea și orientarea școlară și profesională;
- (e) de a lua măsuri pentru încurajarea frecventării cu regularitate a școlii și pentru reducerea ratei abandonului școlar.

Art. 28 alin. (2): Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura aplicarea măsurilor de disciplină școlară într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană și în conformitate cu prezenta convenție.

Art. 28 alin. (3): Statele părți vor promova și vor încuraja cooperarea internațională în domeniul educației, mai ales în scopul de a contribui la eliminarea ignoranței și a analfabetismului în lume și de a facilita accesul la

cunoștințe științifice și tehnice și la metode de învățământ moderne. În această privință se va ține seama, în special, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

Art. 29 alin. (1c): Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească: educarea copilului în spiritul respectului față de părinții săi, față de limba sa, de identitatea și valorile sale culturale, față de valorile naționale ale țării în care acesta locuiește, ale țării de origine, precum și față de civilizații diferite de a sa.

Art. 30: În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice ori persoane de origine autohtonă copilul aparținând unei astfel de minorități sau având origine autohtonă nu va fi privat de dreptul la viață culturală proprie, de dreptul de a-și declara apartenența religioasă și de a-și practica propria religie, precum și dreptul de a folosi limba proprie în comun cu alți membri ai grupului său.

Art. 31 alin. (1): Statele părți recunosc copilului dreptul la odihnă și la vacanță, dreptul de a practica activități recreative proprii vârstei sale, de a participa liber la viața culturală și artistică.

Art. 31 alin. (2): Statele părți respectă și promovează dreptul copilului de a participa pe deplin la viața culturală și artistică și încurajează punerea la dispoziție acestuia a mijloacelor adecvate de petrecere a timpului liber și de desfășurare a activităților recreative, artistice și culturale, în condiții de egalitate.

Art. 32 alin. (1): Statele părți recunosc dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatării economice și de a nu fi constrâns la vreo muncă ce comportă vreun risc potențial sau care este susceptibilă să îi compromită educația ori să îi dăuneze sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale ori sociale.

Art. 34: Statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare sexuală și de violență sexuală. În acest scop statele vor lua, în special, toate măsurile corespunzătoare pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a împiedica:

- (a) incitarea sau constrângerea copiilor să se dedea la activități sexuale ilegale;
- (b) exploatarea copiilor în scopul prostituției sau al altor practici sexuale ilegale;
- (c) exploatarea copiilor în scopul producției de spectacole sau de materiale cu caracter pornografic.

Art. 35: Statele părți vor lua toate măsurile necesare, pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a preveni răpirea, vânzarea și traficul de copii în orice scop și sub orice formă.

Art. 36: Statele părți vor proteja copilul contra oricărei forme de exploatare dăunătoare oricărui aspect al bunăstării sale.

Art. 37 alin. (a): Statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie supus la tortură, la pedepse sau la tratamente crude, inumane sau degradante. Pedepsa capitală sau închisoarea pe viață fără posibilitatea de a fi eliberat nu va fi pronunțată pentru infracțiunile comise de persoane sub vârsta de 18 ani;

Art. 37 alin. (b): Statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, deținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie conformă cu legea și nu va fi decât o măsură extremă și cât mai scurtă posibil.

Art. 38 alin. (1): Statele părți se angajează să respecte și să asigure respectarea regulilor dreptului umanitar internațional aplicabile în caz de conflict armat și menite să garanteze protecția copilului.

Art. 39: Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a facilita recuperarea fizică și psihologică și reintegrarea socială a copiilor, victime ale unei forme de neglijență, exploatare sau abuz, de tortură sau pedeapsă ori tratamente crude, inumane sau degradante ori victime ale unui conflict armat. Această readaptare și această reintegrare se vor desfășura în condiții care favorizează sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului.

Protocolul nr. 1 la CDC, Protocolul opțional privind vânzarea de copii, pornografia și prostituția infantilă, 2000

Art. 3: Stipulează ca exploatarea sexuală a copiilor și traficul de copii în orice scop (transplant de organe, adopție, prostituție, muncă) să fie considerate infracțiuni.

Art. 8 alin. (1): Statele vor lua măsurile necesare pentru protejarea intereselor superioare ale copiilor victime ale traficului și exploatării sexuale.

Protocolul nr. 2 la CDC, Protocolul opțional privind implicarea copiilor în conflicte armate, 2000

Link: <http://www.unhcr.ch/html/menu2/6/protocolchild.htm>

Acțiunea comună a Consiliului UE de combatere a traficului de persoane și exploatării sexuale a copiilor, 24 feb. 1997

Link: http://ue.eu.int/ejn/data/vol_b/5_actions_communes/coopera_judiciaire/1-063-04031997-2-6-en.html

CAT, Convenția împotriva torturii și a altor tratamente și pedepse crude, inumane sau degradante, 1984

Art. 3: Nici un stat nu va returna o persoană într-o țară în care aceasta riscă să fie torturată.

CEDO, Convenția Europeană privind protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale (și Protocoalele), 1950

Art.3. Nici o persoană nu va fi supusă torturii sau tratamentelor degradante sau umilitoare.

Art. 4: Nici o persoană nu poate fi ținută în sclavie, servitute sau obligată la muncă forțată.

Art. 8.1: Toate persoanele au dreptul de a li se respecta viața privată și familia, domiciliul și corespondența.

CIEFDR, Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, 1965

Link: http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/d_icerd.htm

CIPDME, Convenția internațională privind protecția muncitorilor emigranți și a familiilor acestora, 1990

Art. 44 alin. (1): Statele trebuie să ia măsurile necesare pentru a asigura protecția și unitatea familiilor muncitorilor emigranți.

CoE ministerial 91, Recomandarea nr. R (91) 11 a Comitetului Ministerial privind exploatarea sexuală, pornografia și prostituția infantilă și traficul cu copii și tineri

Link: <http://cm.coe.int/ta/rec/1991/91r11.htm>

CoE ministerial 2000, Recomandarea nr. R (2000) 11 a Comitetului Ministerial privind acțiunile împotriva traficului de persoane în scopul exploatării sexuale

Link: <http://cm.coe.int/ta/rec/2000/2000r11.htm>

CoE tineri emigranți, Recomandarea nr. 1596 (2003) a Adunării Parlamentare. Situația tinerilor emigranți în Europa.

Link: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta03/EREC1596.htm>

Concluziile Consiliului UE privind țările în care nu există în general riscuri majore de persecuție, 1992
Fără sursă

Consiliul UE: Declarația de la Bruxelles privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, mai 2003

Link: http://europa.eu.int/eur-lex/en/dat/2003/c_137/c_13720030612en00010009.pdf

Convenția de la Haga, 1993, Convenția de la Haga privind protecția copilului și cooperare în cazurile de adopții internaționale, 1993 și Recomandarea asociată cu privire la punerea în aplicare a Convenției privind statutul refugiaților

Link: <http://www.hcch.net/e/conventions/menu33e.html>

Convenția de la Haga, 1996, Convenția de la Haga privind jurisdicția, legislația aplicabilă, recunoașterea, intrarea în vigoare și cooperarea cu privire la domeniul responsabilităților parentale și măsurilor de protecție a copilului, 1996 (nepromulgată)

Link: <http://www.hcch.net/e/conventions/menu34e.html>

Convenția ONU privind statutul refugiaților, 1951

Art. 31: Statele nu vor pedepsi persoanele care intră sau se află ilegal în țară, dacă sosesc de pe un teritoriu unde au fost supuși persecuției, conform art. 1 și Nu vor fi pedepsite persoanele care intră ilegal în țară, dacă pot aduce argumente solide în favoarea lor .

Art. 33: Statele nu vor returna nici un refugiat într-o țară în care viața sau libertatea îi sunt în pericol, conform art. 1.

Copiii refugiați: Ghidul de îngrijire și protecție, UNHCR, 1994

Link: <http://www.separated-children-europe-programme.org/Global/framed.asp?source=Documents/Eng/Legislation/RefugeeChildren.pdf>

CRA, Convenția privind reducerea apatridiei, 1961

Link: <http://www.unhcr.md/article/convstateless61.htm>

ECRE (copii), Consiliul European pentru Refugiați și Exilați: Poziție privind copiii refugiați, 1996

Link: <http://www.ecre.org/positions/children.pdf>

ECRE (integrare), Consiliul European pentru Refugiați și Exilați: Poziție privind integrarea refugiaților în Europa, decembrie 2002

Link: <http://www.ecre.org/positions/integ02.pdf>

Ghidul UNHCR, Ghidul de politici și proceduri privind minorii neînsoțiți care solicită azil, 1997

Link: <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home/opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d4f91cf4&page=publ>

ILO C182, Convenția ILO cu privire la interzicerea celor mai grave forme de muncă a copiilor și acționarea imediată pentru eliminarea lor, C182, 1999

Art. 3: Definiția „celor mai grave forme ale muncii copilului” include și traficul și vânzarea de copii.

Manualul UNHCR, Manualul privind procedurile și criteriile de determinare a statutului de refugiat, 1992

Link: <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home/opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d58e13b4&page=publ>

PIDCP, Pactul internațional privind drepturile civile și politice, 1966 (și Protocolul opțional)

Art. 8: Nici o persoană nu poate fi ținută în sclavie, servitute sau obligată să desfășoare munci obligatorii.

Art. 19: Toate persoanele au dreptul la opinii de orice natură. Toate persoanele au dreptul la libertatea de exprimare.

Art. 23 alin. (1): Familia are dreptul la protecție din partea statului.

Art. 24 alin. (1): Orice copil, fără discriminare, are dreptul la măsuri de protecție din partea familiei, societății și statului.

PIDESC, Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale, 1966

Art. 10 alin. (3): Copiii trebuie să beneficieze, fără discriminare, de măsuri speciale de protecție și Copiii trebuie să fie protejați de exploatarea economică și socială.

Poziția comună a Consiliului UE privind armonizarea aplicării definiției termenului de „refugiat” martie, 1996

Link: http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31996F0196&model=guichett

Procedurile ONU privind DO și traficul, Principiile și procedurile UNHCR privind drepturile omului și traficul de ființe umane, E/2002/68/Add.1, 20 mai 2002

Link: [http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument)

Protocolul privind Statutul Refugiaților, 1967

Link: <http://www.unhcr.ch>

Protocolul privind traficele emigranților pe calea aerului, pe apă sau pe pământ, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, 2000

Art. 19 alin. (2): Măsurile prevăzute în prezentul Protocol trebuie interpretate și aplicate fără a discrimina persoanele pe motiv că fac obiectul acțiunilor prevăzute în art. 6 al prezentului Protocol. Interpretarea și aplicarea acestor măsuri trebuie să se facă în acord cu principiile non-discriminării recunoscute internațional.

Protocolul privind traficul de persoane, Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, 2000

Art. 7: Fiecare stat parte va analiza posibilitatea de a permite victimelor traficului să rămână pe teritoriul lui, temporar sau permanent, în cazurile în care acest lucru este posibil.

Art. 14 alin. (2): Măsurile prevăzute în prezentul Protocol trebuie interpretate și aplicate fără a discrimina persoanele pe motiv că sunt victime ale traficului de ființe umane. Interpretarea și aplicarea acestor măsuri trebuie să se facă în acord cu principiile non-discriminării recunoscute internațional.

Rec. CoE aeroporturi, Recomandarea nr. 1475 (2002) a Adunării Parlamentare. Primirea solicitanților de azil pe aeroporturile europene

Link: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/TA00/EREC1475.htm>

Rec. CoE autorități frontieră, Recomandarea nr. 1309 (1996) a Adunării Parlamentare privind instruirea autorităților de frontieră care primesc solicitanții de azil

Link: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta96/EREC1309.htm>

Recomandarea privind aplicarea, în cazul copiilor refugiați și a altor copii deplasati pe plan internațional, a Convenției de la Haga privind protecția copiilor și cooperarea în vederea adopțiilor internaționale, a concluziilor Conferinței de la Haga privind dreptul privat internațional, octombrie 1994

Link: <http://www.hcch.net/e/conventions/annexa33e.html>

Reglementările Națiunilor Unite privind protecția minorilor privați de libertate, 1990

Link: <http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r113.htm>

Rezoluția Consiliului UE privind armonizarea politicilor naționale referitoare la reunificarea familiei, 3 iunie 1993

Fără sursă

Rezoluția Consiliului UE privind armonizarea poziției referitoare la problemele pe care le ridică țările terțe primitoare, 1992

Fără sursă

Rezoluția Consiliului UE privind cererile de azil evident nefondate, 1992

Fără sursă

Rez. UE, Rezoluția privind minorii neînsoțiți care sunt cetățeni ai unei țări, Consiliul European, iunie 1997 (97/C 221/03)

Art. 2 alin. (3): Minorii neînsoțiți care, datorită prevederilor legislației naționale, trebuie să rămână la punctul de intrare în țară până la luarea unei decizii referitoare la permiterea accesului la teritoriu sau returnarea lor, trebuie să primească sprijinul material și îngrijirea elementare: hrană, plasament corespunzător vârstei lor, condiții igienice și îngrijire medicală.

Art. 3 alin. (1): Statele membre trebuie să încerce să stabilească identitatea minorului, precum și dacă este însoțit sau nu, cât mai curând după sosirea acestuia. Informațiile referitoare la identitatea și situația minorului pot fi obținute pe mai multe căi, în special printr-un interviu care trebuie ținut cât mai curând posibil și în conformitate cu vârsta acestuia.

Informațiile obținute trebuie utilizate în mod eficient. Solicitarea, obținerea, diseminarea și păstrarea informațiilor obținute trebuie făcute cu deosebită atenție pentru păstrarea confidențialității, în special în cazul

solicitanților de azil, astfel încât copilul și familia lui să fie protejați. Aceste informații de bază pot mări șansele copilului de a fi reunificat cu familia lui în țara de origine sau într-o terță țară.

Art. 3 alin. (2): Indiferent de statutul legal, minorii neînsoțiți au dreptul la protecția necesară și îngrijire elementară, în conformitate cu prevederile legislației naționale.

Art. 3 alin. (3): În vederea reunificării familiei, statele membre vor depune toate eforturile pentru a depista cât mai curând posibil membrii familiilor minorilor neînsoțiți sau domiciliul acestora, indiferent de statutul lor legal și fără a prejudicia în acest fel șansele minorului de a obține rezidență, în cazul în care a solicitat acest lucru. De asemenea, minorii neînsoțiți pot fi încurajați și asistați să contacteze Comitetul Internațional al Crucii Roșii, organizația națională a CR sau alte organizații, pentru a-i ajuta la depistarea membrilor familiei. În cazul solicitanților de azil, ori de câte ori se stabilesc contacte pentru depistarea familiei, confidențialitatea informațiilor trebuie respectată cu strictețe, pentru a proteja atât minorul, cât și membrii familiei lui.

Art. 3 alin. (4&5): În scopul aplicării prezentei Rezoluții, statele membre trebuie să ia măsurile necesare, în cel mai scurt timp posibil, pentru a asigura reprezentarea minorului, prin numirea: (a) unui tutore, sau (b) unei organizații (naționale) responsabilă cu protecția și îngrijirea copiilor sau (c) oricărui tip de reprezentare corespunzătoare

În cazul în care minorul neînsoțit este reprezentat de un tutore, acesta din urmă trebuie să se îngrijească, în concordanță cu prevederile legislației naționale, pentru ca nevoile copilului (de exemplu, cele de natură legală, socială, medicală sau psihologică) să fie îndeplinite în mod corespunzător.

Art. 3 alin. (6): În cazul în care se presupune că un minor neînsoțit de vârstă școlară va sta într-o țară pentru o perioadă îndelungată, acesta trebuie să aibă acces la sistemul educațional de bază, la fel ca și cetățenii țării gazdă sau i se pot oferi facilități speciale corespunzătoare.

Art. 3 alin. (7): Minorii neînsoțiți trebuie să primească asistență medicală corespunzătoare. Trebuie să se acorde asistență specială, medicală sau de altă natură, copiilor care au fost supuși neglijării, exploatării, abuzurilor, torturii sau altor de tratamente crude, inumane sau degradante sau care au fost angrenați în conflicte armate.

Art. 4 alin. (1): Orice minor neînsoțit are dreptul de a solicita azil. Totuși, statele membre își pot rezerva dreptul de a solicita ca minorul care a împlinit o anumită vârstă, aceasta urmând a fi decisă de către statul respectiv, pentru putea solicita azil, să fie reprezentat de către un tutore, o persoană fizică numită special sau o instituție.

Art. 4 alin. (2): Ținând cont de nevoile speciale ale copiilor și de situația lor vulnerabilă, statele membre trebuie să urgenceze procedura de analizare a solicitării de azil.

Art. 4 alin. (3): (a) În principiu, un minor neînsoțit solicitant de azil trebuie să facă dovada vârstei pe care o are. (b) Dacă nu există astfel de dovezi sau dacă există argumente solide pentru ca vârsta pe care o declară copilul să fie pusă la îndoială, statele pot realiza o evaluare a vârstei solicitantului de azil. Stabilirea vârstei trebuie să se facă în mod obiectiv. În acest sens, statele membre pot solicita ca respectivul copil să fie supus unui test medical de determinare a vârstei, care trebuie efectuat de către personal medical specializat, cu acordul copilului, al unui adult numit în mod special sau al unei instituții.

Art. 4 alin. (4): Pe perioada demersurilor pentru acordarea azilului, statele membre trebuie să asigure plasamentul minorilor neînsoțiți: (a) împreună cu membrii adulți ai familiei, (b) la o familie foster, (c) în centre de primire adecvate nevoilor minorilor sau (d) în alte adăposturi adecvate nevoilor minorilor, spre exemplu pentru a le permite să trăiască independent, însă cu sprijinul corespunzător. Statele membre pot plasa minorii neînsoțiți care au peste 15 ani în centre de primire pentru adulți.

Art. 4 alin. (5): (a) În timpul interviului referitoare la cererea de azil, minorii neînsoțiți solicitanți de azil pot fi acompaniați de către tutore, o persoană fizică adultă sau o instituție numită special în acest sens, o rudă sau un reprezentant legal. (b) Copiii trebuie intervievați de ofițeri de poliție care au pregătirea și instruirea necesare. Trebuie să se acorde importanță necesității instruirii în tehnici de interviu a personalului de poliție care lucrează cu copiii neînsoțiți sau solicitanți de azil.

Art. 4 alin. (6): Când se examinează cererea de azil a unui minor neînsoțit, trebuie să se țină seama, pe lângă faptele și circumstanțele obiective, și de vârsta și gradul de maturitate ale acestuia, precum și de faptul că minorul poate avea cunoștințe limitate referitoare la situația din țara lui de origine.

Art. 4 alin. (7): Imediat ce unui minor neînsoțit i se acordă statutul de refugiat sau dreptul de rezidență, trebuie să i se ofere condiții de locuit pe termen lung.

Art. 5: În cazul în care unui minor nu i se mai permite să rămână într-un stat membru, statul respectiv poate trimite copilul în țara de origine sau într-o țară pregătită să îl accepte, doar dacă minorului îi sunt puse la dispoziție facilități de primire și îngrijire corespunzătoare vârstei și gradului de independență, chiar din momentul sosirii în statul respectiv. Aceste facilități îi pot fi puse la dispoziție de către părinți, adulți care vor avea grijă de copilul respectiv sau organisme guvernamentale sau neguvernamentale.

Art. 5 alin. (2): În cazul în care returnarea în țara de origine nu este posibilă în aceste condiții, în principiu, statele membre trebuie să ofere minorului posibilitatea de a rămâne în țara gazdă.

Art. 5 alin. (3a, c și d) Autoritățile competente trebuie să coopereze în ceea ce privește luarea unei decizii privind trimiterea minorului în țara de origine: (a) pentru reunificarea minorilor neînsoțiți cu familia, fie în țara de origine sau în țara în care familia locuiește; (c) cu organizații internaționale precum UNHCR sau UNICEF, care sunt implicate activ în consilierea guvernelor cu privire la modul de lucru cu minorii neînsoțiți, în special solicitanți de azil; (d) când este necesar, cu organizații neguvernamentale, pentru a afla dacă în țara în care va fi returnat minorul există facilități de primire și cazare.

Rez. UE Minimum, Rezoluția Consiliului UE privind garanțiile minime pentru procedurile de azil, iunie 1995

pct. 1: Procedurile de azil se vor aplica în conformitate cu Convenția de la Geneva din 1951 și cu Protocolul de la New York din 1967 privind statutul refugiaților, precum și cu alte obligații din dreptul internațional privind refugiații și drepturile omului. În special, procedurile respectă în totalitate articolul 1 din Convenția din 1951 privind definiția unui refugiat, articolul 33 privind principiul „neexpulzării” și articolul 35 privind cooperarea cu Biroul UNHCR, inclusiv facilitarea sarcinii sale de supraveghere a aplicării Convenției.

Paragr. 26: Trebuie luate toate măsurile pentru ca minorii neînsoțiți solicitanți de azil să fie reprezentanți de către o persoană fizică adultă sau o instituție numită special în acest sens, în cazul în care ei nu au această capacitate și în concordanță cu prevederile legislației naționale. În timpul interviului, minorii neînsoțiți pot fi acompaniați de către această persoană sau de un reprezentant al instituției respective. Aceste persoane trebuie să protejeze interesele copilului.

Paragr. 27: Când se analizează cererea înaintată de către un minor neînsoțit, gradul lui de dezvoltare și maturitate trebuie luate în considerație.

UNHCR-AP, UNHCR Principii de protecție, 2002

Secțiunea a III-a, obiectivul 1(9): Statele, UNHCR, organizațiile neguvernamentale, precum și alți parteneri, trebuie să vină în întâmpinarea nevoilor copiilor separați, inclusiv plasamentul temporar la familii foster sau numirea de reprezentanți guvernamentali sau neguvernamentali, precum și monitorizarea modului în care aceste lucruri sunt puse în practică și Statele trebuie să găsească alternative la ținerea în detenție a refugiaților și solicitanților de azil și, în principiu, să nu țină în detenție copii.

Secțiunea a III-a, obiectivul 6(2): Statele, UNHCR și organizațiile partenere trebuie să adopte măsuri prin care să asigure participarea echitabilă a copiilor refugiați în procesul de luare a deciziilor care îi privesc și în implementarea acestora și statele trebuie să acorde importanță educației primare și gimnaziale pentru refugiați.